

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1117

13. RUJNA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Vrtić Marija Petković – Sunčica

**Jaslice počele
s radom**

SADRŽAJ

8

Sastanak manjinskih zavoda
za kulturu
**Razmjena iskustava i
zajednički programi**

12

Dr. Vesna Cerović,
specijalist oftalmologije
Kirurg s reputacijom

16

Naši po svijetu: Jelena Dodig
**»Moraš se mijenjati
i prilagođavati
cijeli život«**

24

Sastanak hrvatskih udruga kulture
Stanje i izazovi

26

Naši gospodarstvenici (CXCIX.)
**Golubinčan uspješan
beogradski slastičar**

32

325 godina od potpisivanja
Karlovačkog mira
Važan povijesni događaj

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović

(novinar, urednik sportske rubrike)

Zvonko Sarić

(novinar)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

I baština i suvremeno

Tjedan za nama bio je pun sastanaka vezanih za kulturu. Počnimo od triju sastanaka hrvatskih udruga kulture (Sombor, Vajska i Subotica). U pitanju je godišnji sastanak što ga organiziraju Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatsko nacionalno vijeće, a koji je ove godine podijeljen u više zasebnih sesija. Teme susreta bile su vezane za stanje i izazove u radu udruga, očuvanje nematerijalne kulturne baštine, a predstavljen je i popis značajnih obljetnica u 2025. godini.

Udruge su čuvari hrvatskog etnokulturnog identiteta u lokalnim zajednicama. Iako je ponegdje konstatiran »zamor materijala« i nedostatak proaktivnog članstva (posebice onih mlađih), udruge ne posustaju. To nam bar svjedoči broj i kontinuitet njihovih manifestacija i programa. Isto tako, kulturni život, mahom vezan uz tradiciju, i dalje okuplja najveći broj pripadnika ove manjinske zajednice.

Kada je riječ o temi nematerijalne kulturne baštine, ona je vrlo »živa«, posebno od kada je ZKVH izradio Registar nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji koji je ove godine dopunjen sa sedam novih elemenata (sadrži ukupno 29 kulturnih dobara).

Nakon dužeg vremena, početkom tjedna sastali su se i ravnatelji manjinskih zavoda za kulturu u Vojvodini (Mađara, Slovaka, Hrvata, Rusina i Rumunja). U pitanju su ustanove koje na profesionalan način rade na očuvanju i razvoju kulture tih zajednica. U izjavama nakon sastanka jedan od zaključaka bio je da smanjenje broja pripadnika tih zajednica utječe i na nestajanje pojedinih elemenata nematerijalne kulturne baštine (zanati, običaji, govori...). S tim izazovom zavodi se bore educiranjem novih generacija, ali i digitalizacijom različitih sadržaja (knjige, periodika, fotografije i drugi zapisi) vezanih za povijest tih naroda na području Vojvodine.

Ovih je dana održan i sastanak tima koji radi na izradi Strategije kulture Hrvata u Republici Srbiji za period od 2024. do 2029. godine. Ovaj proces vodi Hrvatsko nacionalno vijeće. Kako bi osigurali što širi uvid u potrebe i mišljenja građana, sačinili su upitnik (dostupan na njihovoj internetskoj stranici www.hnv.org.rs) te pozivaju javnost da sudjeluje u oblikovanju budućih kulturnih politika i programa. Uključite se.

Kulturni programi su nešto što nas duhovno i intelektualno obogaćuje. Dok se tradicijska kultura referira na povijest i nastoji je »konzervirati«, suvremeno kulturno stvaralaštvo ima svoj kritički pristup i postavlja pitanja. Dok se tradicija manifestira kao kolektivno iskustvo, suvremeno stvaralaštvo često u prvi plan stavlja sudbinu pojedinca. Za cjelovito »kulturno« iskustvo najbolje bi bilo imati susrete s oba ova svijeta.

D. B. P.

MFRR: Stanje medijskih sloboda u Srbiji alarmantno loše

Platforma za brzo reagiranje na ugrožavanje medijskih sloboda (Media freedom Rapid Response – MFRR) objavila je izvješće u kome se navodi da je u prvih šest mjeseci ove godine stanje slobode medija u Srbiji »alarmantno loše«, objavio je portal *autonomija.info*. MFRR je zabilježio 38 upozorenja koja uključuju 51 osobu ili entitet vezan za medije tijekom prve polovine 2024. godine. Stanje slobode medija u Srbiji je alarmantno, a verbalno zlostavljanje čini većinu, odnosno 63,2 posto zabilježenih incidenata, navodi se u izvješću. Dodaje se da su u periodu od siječnja do travnja novinari Televizije N1 iz Beograda prijavili četiri slučaja online uznemiravanja, od kojih su svi uključivali prijetnje smrću, a prijetnje smrću su tada dobili i novinari regionalnog portala *Južne vijesti* iz Niša. Podsjeća se i da su novinari i lideri Nezavisnog društva novinara Vojvodine **Ana Lalić Hegediš** i **Dinko Gruhonjić** bili »meta bez presedana« kada su prijetnje smrću u pitanju. Dodaje se da su, i pored alarmantnog nivoa prijetnji, koje su prijavljene Višem javnom tužilaštvu za visokotehnološki kriminal, MUP Srbije je proglasio Gruhonjića sigurnim u svojoj procjeni sigurnosti. Najnoviji monitoring izvješće detaljno istražuje 756 po-

vreda slobode medija u Europi, koje su zabilježili partneri MFRR-a u prvoj polovini 2024. godine. Ova kršenja su utjecala na 1.212 osoba ili entiteta povezanih s medijima. Od ovih upozorenja, 474 je zabilježeno u državama članica-

ma EU, dok su 282 zabilježene u zemljama kandidatima. Zastrašivanje i prijetnje su najčešći oblici prekršaja, ukupno 136 prekršaja. MFRR je zabilježio 100 fizičkih napada, od kojih je 47 rezultiralo povredama. Drugi najčešći oblik kršenja je blokiranje novinarske aktivnosti, što čini 117 upozorenja. Vlada i javni službenici su počinili 143 prekršaja, što predstavlja zabrinjavajući trend.

Konferencija o migracijama i identitetu

Institut za migracije i narodnosti treći put organizira međunarodnu znanstveno-stručnu konferenciju »Migracije i identitet: kultura, ekonomija, država (3)« koja će biti održana 11. i 12. studenog 2024. godine na tri lokacije u Zagrebu – u prostorijama Hrvatske gospodarske komore na međunarodnom sveučilištu *Libertas* i u prostorijama Hrvatske matice iseljenika.

Okvirne teme izlaganja su: Gospodarski rast, tržište rada i migracije; Iseljavanje iz Hrvatske i država JI Europe; Useljavanje u Hrvatsku i države JI Europe; Dijaspore i povratne migraci-

je; Prisilne migracije; Neregularne migracije; Migracijske i integracijske politike; Održivi razvoj i migracije; Demografske promjene u državama JI Europe; Etnička pripadnost, kultura i identitet; Nacionalne manjine u državama JI Europe; Očuvanje i razvoj manjinskih jezika; Migracije, baština i kulturni identiteti i Migracije, obrazovanje i tržište rada Jezik i kulturni identitet.

Predaja sažetaka (do 300 riječi) je do 15. rujna 2024. godine a rok za uplatu kotizacije (rana prijava) 30. rujna 2024. godine. Prijave i sažetke potrebno je slati na e-mail adresu: mi3konferencija@imin.hr.

H. R.

Izrada Strategije kulture hrvatske zajednice

Sastanak tima za izradu Strategije kulture hrvatske zajednice u Srbiji za razdoblje od 2024. do 2029. godine održan je 9. rujna u Hrvatskom domu – Matici u Subotici. Izradu ovog dokumenta koordinira Hrvatsko nacionalno vijeće i Fondacija za razvoj hrvatske zajednice *CroFond*, a tim čine dužnosnici HNV-a, odbor HNV-a za kulturu, predstavnici Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, udruga kulture i medija na hrvatskom jeziku. Koordinator tima je član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za kulturu **Denis Lipozenčić**. Kako je objavilo Hrvatsko nacionalno vijeće budući da je na prethodnom sastanku tima provedena SWOT analiza, kojom su identificirane slabosti, prilike, snage i prijetnje, na ovom sastanku izrađen je strateški plan djelovanja.

Kako bi se osigurao što širi uvid u potrebe i mišljenja građana, poziva javnost da sudjeluje u ovom važnom procesu putem anketnog upitnika. U cilju osiguravanja što šireg uvida u potrebe i mišljenja građana, javnost je pozvana da se uključi u ovaj važan proces ispunjavanjem anketnog upitnika, dostupnog na službenoj stranici HNV-a: hmv.org.rs

Izradu Strategije kulture Hrvata u Srbiji sufinancira Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog Republike Srbije.

H. R.

I dijaspora pomaže obnovu crkava

Dvojica bivših župljana župe sv. Jurja u Subotici, **Ivica Stantić** i **Davor Doko**, koji danas žive i rade u Zagrebu, uručili su župniku vlč. **Tomislavu Vojniću Mijatovu** prvi dio financijske donacije za obnovu tog vjerskog objekta. Time je započela akcija prikupljanja potpore Hr-

vata koji žive u Hrvatskoj zavičajnim crkvama u Vojvodini i Srbiji, koju je inicirao također župljanin crkve sv. Jurja, ministar i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

Žigmanov ističe kako bi ovo mogao biti model djelovanja nove vojvođanskohrvatske dijaspor – biti tu za potrebe sunarodnjaka sa svojim resursima.

»Na taj način izgrađujemo kapilarne veze s onima koji su s ovoga područja, a iz različitih su razloga otišli i žive u Hrvatskoj ili drugim zemljama. Hrvatima u Srbiji to puno znači jer im se ujedno poručuje da nisu sami«, kaže Žigmanov.

Župnik Tomislav Vojnić Mijatov izrazio je nadu kako će ova akcija potaći i druge bivše župljane da se uključe u potpori crkvi koja se počela obnavljati početkom godine. Za obnovu crkve ukupno će biti izdvojeno oko 200.000 eura, u što su se uključili i župljani koji su do sada prikupili oko 20.000 eura.

H. R.

Vrtić *Marija Petković – Sunčica*

Jaslice počele s radom

»Osobito mi znači vjerski odgoj i to što se radi na hrvatskom jeziku. Od kada se pročulo da će se graditi jaslice, bili smo zainteresirani za ovaj objekt, jer znamo kako se i koliko radi s djecom«, rekla je Dijana Dulić

Jaslice pri vrtiću *Marija Petković – Sunčica* u Subotici započele su s radom 9. rujna i na radost svih roditelja djeca su na prilagodbi. Dočekao ih je predvidno opremljen objekt i ono najvažnije: odgajatelji koji vole svoj posao. Ovom, više nego očekivanom početku prethodilo je potpisivanje ugovora dviju strana: PU *Naša radost* i Družbe Kćeri milosrđa, odnosno direktora **Veljka Vojnića** i s. **Silvane Milan**, koja je bila i inicijator vrtića, a kasnije i jaslica.

U ovom vrtiću, pa tako i u jaslicama se odgojno-obrazovni rad odvija na hrvatskom jeziku, a radi se po programu **Marije Montessori**, te je uključen i vjerski odgoj. Izgradnja i otvorenje ovih jaslica dio su kapitalnog projekta Hrvatskog nacionalnog vijeća »Rasti gdje si posijan« koji uključuje izgradnju, rekonstrukciju i adaptaciju triju vrtića na hrvatskom jeziku.

Kvaliteta rada i opremljenost

U ovome jaslenom objektu, u dvije skupine trenutno ima 34 djece, odnosno *jasle I* imaju 16, a *jasle II* 18 mališana. Jaslice su opremljene po najnovijim standardima, te svaka skupina ima svoj prostor za igru, rad i spavanje. U sklopu objekta je i dvorište, te igralište koje je prilagođeno uzrastu mališana. Svima koji su vidjeli objekt jasno je kako je ovdje uložen veliki novac, a kako je rekla predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** sve kapitalne projekte do sada, pa tako i ovaj, financirala je Vlada Hrvatske na čelu s **Andrejom Plenkovićem**, posredstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

»Radovi su u prvobitnoj procjeni iznosili 960.000,00 eura no kao i kod svakog drugog projekta kada naiđete

na problem nepitke vode ili pak terena na kojem se zadržava voda, koje morate riješiti, iznos se povećava. Ipak za tri obnovljena, odnosno dograđena vrtića smatramo da smo povjerena nam sredstva uistinu opravdali«, kaže Vojnić i komentira dosadašnje radove: »Bolje i brže nije moglo biti. Bogu hvala, sve je išlo bez većih zastoja. I s obzirom na to da taj posao nije obveza Hrvatskog nacionalnog vijeća, da ga radimo uz svoj redoviti rad, 'priučeni' za ove vrste poslova i da dosta toga nije samo od nas ovisilo, zaista smo prezadovoljni i zahvalni svima koji su nam priskočili u pomoć – od vijećnika, poznanika, prijatelja pa sve do onih koji su aplicirali na javne nabave i svoj posao korektno u dogovoreno vrijeme završili. Tri vrtića u godinu i pol dana moram priznati da ni sama nisam svjesna kako smo uspjeli izgurati«.

Posjetivši jaslice susreli smo se i sa zadovoljnim roditeljima. Među njima su i dvije mame, **Dijana** i **Danijela**, koje su bile spremne nešto i reći.

»Imam troje djece, stariji sin je u vrtiću pored *Marije Petković – Sunčici* u skupini *Pačići*, a sada imamo priliku i mlađeg sina dovesti u jaslice, što nam puno znači jer ih oboje dovodim na isto mjesto«, priča mama **Dijana Dulić** i dodaje: »Osobito mi znači vjerski odgoj i to što se radi na hrvatskom jeziku. Od kada se pročulo da će se graditi jaslice, bili smo zainteresirani za ovaj objekt, jer znamo kako se i koliko radi s djecom. Tako da smo prezadovoljni ovom mogućnošću i nadamo se da će i kćerica jednog dana također biti ovdje«.

Slično mišljenje ima i mama dvoje djece **Danijela Prvulović** koja kaže: »Starija kći je također u vrtiću pored, a sin je danas krenuo u *jasle II* i moram priznati da smo se jako radovali ovom momentu i početku rada jaslica. Vjerujem i nadam se dobroj suradnji, kao što je do sada

imamo i u *Sunčici*. Odavno znam za kvalitetu u radu ovog vrtića, jer su i moji mlađi brat i sestra išli ovdje i od samog početka rada vrtića smo upoznati sa svime. Lije-po se i kvalitetno radi s djecom, a nama roditeljima je to najvažnije. Imamo i dobre povratne informacije i sjajnu suradnju s odgojiteljima, a tome se nadamo i sada».

Najbolji pokazatelj kvalitete u radu jest podatak da ima i onih roditelja koji su sami išli u vrtić *Marija Petković – Sunčica* (istina, na samim počecima rada), a danas isti ti roditelji dovode svoju djecu u ovaj vrtić, te i u jaslice.

Suradnja za dobrobit djece

Ovaj objekt bio je i povod za potpisivanje spomenutog ugovora, budući da je iznajmljen PU *Naša radost*, kao i svi drugi objekti u kojima se program odvija na hrvatskom jeziku.

»Imamo dugogodišnju, dobru suradnju s časnim sestrama. Uspjeli smo, skupa s tajnicom za društvene djelatnosti Grada Subotice **Jasminom Stevanović**, sačuvati sve postojeće objekte i drago mi je da će se naša suradnja proširiti, jer nama kao predškolskoj ustanovi nedostaju smještajni kapaciteti, ne u tolikoj mjeri kao u drugim gradovima, ali ipak nedostaje. Nama je cilj da svaki roditelj ima šansu upisati dijete u PU *Naša radost* i u tom ciju je i ova produljena suradnja značajna kako za ustanovu, a ne mogu reći koliko je tek značajna za sugrađane, odnosno roditelje kojima je sada omogućeno da imaju gdje upisati i ostaviti svoje dijete. Želja nam je da djeca imaju kvalitetan odgoj i obrazovanje u skladu s projektom 'Godine uzleta', što je novi plan i nova metodika rada s djecom u Srbiji«, kaže tehnički direktor PU *Naša radost* Veljko Vojnić.

PU *Naša radost* trenutno ima 59 objekata, a po riječima Veljka Vojnića do kraja godine je moguće da bude i 60. U ovu ustanovu upisano je oko 4.700 djece, s tendencijom porasta, jer se očekuje upis još nekoliko desetaka djece koja su u obvezi pripremno-predškolskog programa.

Veliki broj djece zahtijeva i određeni broj odgojitelja, a situacija je sljedeća:

»Mislim da je trenutno najteža situacija od osnivanja ustanove, jer nam zahtjevi rastu svake godine, broj djece se povećava godišnje za stotinu, ali nemamo isti broj odgajatelja koji završavaju školu i koji su spremni raditi u našoj ustanovi. Tako da nam je trenutno raskorak između broja odgojitelja i broja djece. Pokušavamo naći efikasan način i to riješiti, no imamo veće potrebe nego što je trenutna raspoloživost kadra u Subotici«, pojašnjava Veljko Vojnić.

Podsjećanja radi, vrtić *Marija Petković – Sunčica* s radom je počeo 18. rujna 2001. godine. Prvi je vrtić na hrvatskom jeziku, a ujedno i prvi katolički vrtić u Srbiji, te prvi vrtić u Subotici u kojem se radilo, a i sad se radi po programu Marije Montessori. Glavni pokretač otvorenja ovog vrtića bila je časna sestra **Silvana Milan** koja je još tada pojasnila kako je ovo bio logičan put, budući da je utemeljiteljica ovog reda blažena **Marija Petković** sestre predodredila za rad s djecom još od dolaska u Suboticu, odnosno od 1923. godine. Njena želja bila je objekt proširiti i dograditi i jaslice, a to je sada i ostvareno. Budući da je s. Silvana na duhovnim vježbama u Hrvatskoj, do nje nismo uspjeli doći, ali vjerujemo da je Bogu zahvalna za početak rada ovih jaslica.

Važnost ovakvih projekata je jasna, no, osim krajnjih korisnika – djece i roditelja, ovo je širi značaj za cijelu zajednicu i buduće generacije, jer uvijek se kroz povijest gradilo i na neki način davala jasna poruka – da nas još uvijek ima.

»Ako posjetite ove vrtiće ili pak odete na jedan subotnji oratorij, vidjet ćete ne da nas ima, nego da još puno okvira u kojima bi se svi ti mladi mogli razvijati nedostaje. Veliki potencijal u zajednici imamo. I kako budemo gradili i pluralizirali sadržaje tako će sve više njih prilaziti. Važno je samo da je naša matična država isto to prepoznala, da nam je ukazala povjerenje i da ćemo mi sami to znati cijeniti i svojim držanjem, zajedništvom i posvećenošću trostruko uzvratiti«, poručila je Vojnić.

Ž. V.

Sastanak manjinskih zavoda za kulturu

Razmjena iskustava i zajednički programi

Kada su u pitanju zajednički izazovi u radu zavoda, konstatirana je važnost osnaživanja udruga putem seminara i radionica kao i poticanja većeg broja mladih da sudjeluju u kulturnim aktivnostima

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici bio je u ponedjeljak, 9. rujna, domaćin sastanka ravnatelja zavoda za kulturu nacionalnih manjina u AP Vojvodini (Hrvata, Mađara, Slovaka, Rusina i Rumunja). Cilj sastanka bio je razmjena iskustava u radu, planiranje novih zajedničkih manifestacija, a ujedno i obnova prakse ovakvih susreta koji su posljednje tri godine izostajali zbog pandemije kovida te kadrovskih izmjena na čelu tih ustanova.

Kada su u pitanju zajednički izazovi u radu zavoda, konstatirana je važnost osnaživanja udruga putem seminara i radionica kao i poticanja većeg broja mladih da sudjeluju u kulturnim aktivnostima. Veliku važnost

zavodi pridaju i digitalizaciji sadržaja vezanih za kulturu ovih zajednica, a nove tehnologije koriste i u cilju razvoja publike.

Kao jedan od izazova naglašena je depopulacija manjinskih zajednica što za posljedicu ima i nestajanje segmenata nematerijalne kulture te uporabe jezika. Istaknuta je i potreba zajedničkog sastanka s novom resornom pokrajinskom tajnicom, budući da je suosnivač i financijer ovih ustanova AP Vojvodina.

Glede zajedničkih manifestacija, za studeni je najavljena izložba narodne nošnje ovih zajednica koja će biti prikazana u više gradova (Senta, Zrenjanin, Subotica, Novi Sad).

Dobra suradnja

»Danas smo ponovno prešli naše planove i programe, vidjeli gdje možemo zajednički sudjelovati. Jer ovih pet zavoda ne radi samo za svoju zajednicu već smo umreženi i dijelimo iskustva. Bez obzira što jedno vrijeme nismo imali ovakve sastanke, imamo dobru suradnju među zavodima. U povodu desetogodišnjice postojanja zavoda, organizirali smo zajedničku izložbu akademskih umjetnika 'Slikom zajedno', imali smo i zajednički koncert *Cvijet raznolikosti* u sklopu programa *Novi Sad – Europska prijestolnica kulture 2022.* godine. Zavod za kulturu vojvođanskih Mađara jedan je od nositelja projekta prekogranične suradnje Srbija – Mađarska gdje sudjeluju i ostali zavodi kroz prezentaciju tradicijske baštine zajednica. Tako je u Baji nastupila Ženska pjevačka skupina *Prelje* iz HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice. U sklopu tog projekta priprema se i zajednička izložba narodne nošnje koja će biti organizirana u više mjesta. Kod nas u Subotici bit će prikazana u veljači iduće godine. Inače, uskoro, u listopadu će kod nas u Subotici biti održan okrugli stol o očuvanju nematerijalne kulturne baštine gdje će sudjelovati i predstavnici manjinskih zavoda«, kaže Čeliković.

Istraživanja, digitalizacija, edukacije

Manjinski zavodi za kulturu, kao profesionalne pokrajinske ustanove, osnovani su 2008. godine (izuzev mađarskog koji je utemeljen 2005.) radi očuvanja, unaprjeđenja i razvoja kulture tih zajednica u Vojvodini. Neka

od ključnih područja njihova djelovanja su istraživanja, edukacija i digitalizacija.

Zavod za kulturu vojvođanskih Mađara sa sjedištem u Senti ima najveći broj uposlenika – njih jedanaest.

»Imamo zavičajnu knjižnicu vojvođanskih Mađara i digitalni arhiv *Vamadia*. Organiziramo edukacije za knjižničare, radionice za narodnu glazbu i drugo stvaralaštvo. Glede financija, konkuriramo i na natječaje, izazove u radu smo do sada uspješno rješavali«, kaže ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Mađara **Gyöngyi Kormányos Katona**.

Ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka u Novom Sadu **Anna Spevák** kaže kako ta ustanova od prošle godine radi u novim prostorijama. Ističe i kako tradicijsku kulturu Slovaka nastoje prikazati stavljajući ju u suvremeni kontekst.

»Nedostatak su nam mladi stručni ljudi koji bi došli kod nas raditi ili bili vanjski suradnici. Trudimo se informirati i mlade na čemu radimo i što organiziramo, bilo da je u pitanju neka književna večer ili izložba. Imamo i festival suvremene popularne muzike *Zlatni ključ* u listopadu u Selenči, gdje sudjeluje i naš zavod. Mislim da sve manjinske zajednice imaju isti problem: da stari više ne mogu sudjelovati u kulturnom životu ili da nisu s nama, a da mlade kultura slabo interesira. Potpora matične države Slovačke našem zavodu postoji, ona je nekad manja, a nekad veća«, kaže Anna Spevák.

Predstavnici manjinskih zavoda ovom su prigodom obišli i Hrvatski dom – Maticu.

D. B. P.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog

Za nacionalne manjine 30 milijuna dinara

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog raspisalo je Natječaj za dodjelu sredstava iz Budžetskog fonda za nacionalne manjine za realizaciju programa i projekata iz područja kulture.

Kako se navodi u priopćenju tog ministarstva, specifičan cilj natječaja je unaprjeđenje, njegovanje i jačanje kulturnog identiteta nacionalnih manjina u Srbiji. Ukupna sredstva koja će biti dodijeljena po ovom natječaju iznose 30 milijuna dinara. Minimalni iznos po projektu je 300.000, a maksimalni milijun dinara.

Na natječaj se mogu prijaviti ustanove, udruge, fondacije, privredna društva i druge organizacije čiji su osnivači nacionalna vijeća nacionalnih manjina; organizacije civilnog društva upisane u odgovarajući registar, a čiji se ciljevi prema statutarnim odredbama ostvaruju u području zaštite i unaprjeđenja prava i položaja pripadnika nacionalnih manjina, koje imaju sjedište na teritoriju Srbije i zadužbine, fondacije i konferencije sveučilišta, odnosno akademija strukovnih studija.

Natječaj je otvoren do 20. rujna.

Tekst natječaja i neophodni obrasci preuzimaju se na internetskoj stranici Ministarstva: www.minljmpdd.govr.rs.

Projekti prekogranične suradnje između Srbije i Hrvatske

Ulaganja u župe i Caritas

U Zemunu radovi na župnoj kući i parkiralištu, za Caritas Srijem, sredstva za objekt u Hrtkovcima, na Tekijama obnovljen vanjski oltar

Prema programu prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije koje raspisuje Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske odobreno je 33 projekta ukupne vrijednosti 1,5 milijuna eura. Kada je riječ o Srijemu, osim župama Hrtkovci, Indija i Beška, projekti su odobreni i župi Zemun te Biskupijskom Caritasu Srijem.

Općina Tovarnik i Biskupijsko svetište Gospe Snježne

Projekt pod nazivom »Ulaganje u javno-društvenu infrastrukturu u prekograničnom području« realizirali su Općina Tovarnik kao vodeći partner i Biskupijsko svetište Gospe Snježne, uz podršku Razvojne agencije TINTL. Općina Tovarnik dobila je 19.800 eura, Biskupijsko svetište Gospe Snježne 25.200, a ukupan iznos projekta je 45.000 eura.

Zahvaljujući potpori koju su ostvarili pomoću prekogranične suradnje obnovljeno je Biskupijsko svetište Gospe

Snježne na Tekijama, koje posjećuje velik broj vjernika. Projekt obnove imao je za cilj unaprijediti sigurnost i udobnost svetišta, a istovremeno očuvati njegovo kulturno i duhovno naslijeđe. Obnovljen vanjski oltar, koji je bio u lošem stanju, sada pruža vjernicima sigurno i ugodno mjesto za molitvu i duhovni rast. Uprava svetišta, na čelu s vlč. **Matejem Perićem**, izrazila je zadovoljstvo suradnjom s Općinom Tovarnik, ističući važnost zajedničkog djelovanja u budućim projektima. Istovremeno, Općina Tovarnik radi na projektu rekonstrukcije prostora namijenjenog djelovanju lokalnih udruga. Cilj ovog projekta bio je osigurati modernu i funkcionalnu infrastrukturu koja će omogućiti kvalitetniji rad udruga i potaknuti njihovo djelovanje u zajednici. Obnovljeni prostor će olakšati suradnju među udrugama, razmjenu ideja i resursa te pružiti bolju podršku potrebama lokalne zajednice. Za Općinu Tovarnik, kao vodećeg partnera, ovo nije prva prekogranična suradnja, pa imaju dovoljno iskustva i znanja za uspješnu realizaciju i provedbu projekta. Svaki od par-

tnera ima dobro uhodane timove, koji su samoinicijativni i spremni na suradnju.

»Glavni cilj Biskupijskom svetištu Gospe Tekijske, kao partneru Općine Tovarnik, bio je uložiti u eksterijer, tj. okoliš svetišta. Imali smo veliki problem s vanjskim oltarom gdje se održavaju mise jer je bio u strašno lošem stanju. Iskoristili smo priliku i uložili u restauraciju platoa s oltarom koji je sada obnovljen u punom sjaju. Suradnja s Općinom Tovarnik je savršena, budući da sam ja rodom iz Tovarnika, htio sam to iskoristiti i spojiti Srem i Srijem što mi je inače plan za sve buduće projekte«, rekao je upravitelj Svetišta Gospe Snježne vlač. Matej Perić.

Parkirno mjesto i fasada

Za obnovu župnih prostora u župi sveti Vinko Pallioti u Vinkovcima i rimokatoličkoj župi Blažene Djevice Marije u Zemunu, odobrena su sredstva u iznosu od 21.409 eura.

»Trebalo je urediti parkiralište te izvesti izolacijske i fasaderske radove na župnoj kući. Uređenje parkirališta u župi je završeno i taj problem smo poslije više godina konačno riješili. Ostalo nam je uređenje župne kuće i radovi bi trebali krenuti sljedećih dana. Budući da se župna kuća nalazi u središtu Zemuna i nije uređivana dugi niz godina, ukazala se potreba da je uredimo kako bi svojim sjajem zasjala uz našu crkvu. Bez odobrenih financijskih sredstava preko programa prekogranične

suradnje između Hrvatske i Srbije to ne bismo uspjeli. Od velikog nam je značaja i u budućnosti ćemo sudjelovati u prekograničnim projektima«, ističe zemunski župnik preč. **Jozo Duspara**.

Posudba bolesničkih kreveta i spremište

Za unaprjeđenje karitativne usluge kroz posudbu bolesničkih kreveta i pomagala na području Đakovačko-osječke nadbiskupije (faza 3) i jačanje kapaciteta posudionice bolesničkih kreveta na području Srijemske biskupije Caritasu Đakovačko-osječke nadbiskupije i Biskupijskom Caritasu Srijem preko prekograničnog projekta između Hrvatske i Srbije, odobreno je 24.593 eura.

»Sudjelovali smo u natječaju u cilju poboljšanja karitativnih usluga. Caritas Đakovačko-osječke nadbiskupije bavi se posudbom medicinskih pomagala. Po uzoru na njih željeli smo isto uraditi i na području naše biskupije. Prošle godine kupili smo nekoliko bolesničkih kreveta i pomagala za oboljele i sigurno ćemo ih dobiti još. Dobivamo puno humanitarnih priloga koje nemamo gdje staviti. Za to nam je potreban skladišni prostor. Sredstva su nam odobrena za izradu idejnog rješenja i projektne dokumentacije za izgradnju tog objekta, koga planiramo graditi iduće godine u Hrtkovcima. U okviru projekta u planu su i međusobni posjeti predstavnika Caritasa Đakovačko-osječke i naše biskupije, a sve u cilju razmjene iskustava u pisanju projekata Europske unije«, istaknuo je koordinator Caritasa Srijem **Petar Dujić**, koji dodaje da su projekti prekogranične suradnje između Srbije i Hrvatske od velike važnosti u smislu osiguranja financijskih sredstava za unaprjeđenje rada i djelovanja Caritasa.

Foto: Darko Peka
S. D. i I. U.

Dr. Vesna Cerović, specijalist oftalmologije

Kirurg s reputacijom

Imala sam prilike raditi u oftalmologiji u nekoliko područja, pa ja nisam liječnik koji je profiliran za samo jednu vrstu kirurgije u oftalmologiji. Radim nekoliko, što je rijetkost i u svijetu. Svi se fokusiraju samo na jednu stvar. Ili je to prednji ili stražnji segment ili je glaukom. Imala sam prilike raditi sve i mogu reći da sam kompletan kirurg u oftalmologiji, pa možda je i to dovelo do toga da sam negdje među vodećima

Razgovor vodila: Zlata Vasiljević

Kada se u Google pretragu utipka **Vesna Cerović**, izađe veliki broj tekstova iz područja oftalmologije, a uz njeno ime stoji vodeći oftalmolog u regiji. Vesna je rođena Mostarka, s dubrovačkim korijenima po majci. Obrazovala se i stručno usavršavala u Beogradu, radila u Zagrebu, pa se opet vratila u Beograd. Dio je tima jedne privatne očne klinike u Beogradu. Svoje hrvatske korijene nikada nije skrivala i nije joj to bila smetnja da završi studij u Beogradu, radi na Vojno-medicinskoj akademiji, usavršava se u Zagrebu, a onda kao vrsni stručnjak dobije poziv iz prestižne privatne klinike u Beogradu.

► **Mostar, Dubrovnik, Beograd, Zagreb, svaki od ovih gradova, u različitim državama, dio je Vašeg života.**

Rođena sam u Mostaru i tamo sam živjela do svoje šeste godine. Mogla bih reći da smo bili na relaciji Mostar – Du-

brovnik, jer smo često odlazili kod none i djeda. To je bila moja životna sredina. Spletom životnih okolnosti došli smo u Beograd. Tu sam završila osnovnu i srednju školu, fakultet, specijalizaciju i trudila sam se dalje što više usavršavati u svom poslu.

► **Zašto studij medicine? To je obiteljska tradicija?**

U medicini je bila moja cijela obitelj. Otac mi je bio farmaceut, brat liječnik. Kao mala odlazila sam kod tate u ljekarnu i to mi je bilo veoma zanimljivo i moja dvojba je bila upisati studij farmacije ili medicine. Brat je stariji od mene osam i pol godina i bio mi je uzor i autoritet i kada je trebalo prelomiti, ja sam ipak otišla za bratom. Nakon završene medicine sebe sam vidjela u kirurgiji, nekom obliku kirurgije i tako sam odabrala

oftalmologiju jer ona ima i kirurgiju. Ali dok ne krenete nešto raditi, vi ne znate jeste li u tome i dobri. Na sreću, sjela mi je ta grana medicine. Nastojala sam vrijedno raditi, uraditi sve što je do mene, a tu je malo i talenta i spleta okolnosti i sve to omogućilo je da idem uzlaznom linijom.

► **Na toj uzlaznoj putanji je Vojno-medicinska akademija u Beogradu. Koliko je to bilo dragocjeno za usavršavanje?**

VMA je institucija koja je na prostoru bivše Jugoslavije bila sinonim za kvalitetnu medicinu. Imala je dobre stručnjake iz svih grana medicine. Kako je danas ne znam, jer dugo nisam tamo, ali mogu reći da sam vrlo ponosna na taj dio svoje edukacije, i tu sam dobila čvrste temelje.

► **Dio tog Vašeg usavršavanja vezan je za Zagreb.**

Bila sam prva u Srbiji koja je radila refraktivnu kirurgiju u oftalmologiji. To je ono što kažu lasersko skidanje dioptrije. To sam išla učiti u Zagreb kod prof. dr. sc. **Nikice Gabrića**. U mom životu imao je značajnu ulogu, prvo edukacijsku, a kasnije i životnu. To je čovjek s velikom karizmom, širinom i mogu reći za njega da je postao moj životni učitelj. Ponosna sam što sam bila dio njegovog tima i što samo i dalje u bliskim poslovnim i prijateljskim odnosima. U njegovu bolnicu došla sam kao »gotov proizvod«. Bila sam izgrađeni kirurg s reputacijom. Međutim, ono što on gradi u svom sustavu je dobar odnos sa svima, odgajanje i edukacija mladih liječnika, stav da sa svima treba dijeliti i znanje i ljudske kvalitete i financije. Uvijek znate da imate zaštitnika iznad sebe koji će uvijek stati iza vas. Sebe sam najviše izgradila u Zagrebu i taj dio života bio je najuspješniji i najljepši.

► **Ipak ste odlučili vratiti se u Beograd.**

To nije bila poslovna odluka. U Beogradu mi je bila obitelj, roditelji koji su zahtijevali malo veću pažnju i obiteljske okolnosti razlog su povratka. Bilo mi je jako teško kada sam se vratila jer mi je Zagreb, bez obzira na to što tamo kada sam otišla nisam imala ni prijatelje ni obitelj, postao moj dom. To je sredina koja meni najviše paše. Kada sam se odlučila vratiti, nekoliko klinika pokušavalo me je angažirati. Sada radim u jednoj privatnoj klinici, veliki je to sistem. Ne mogu reći da sam nezadovoljna, ali sustav poslovanja, medicine, ljudskih kvaliteta koji gradi prof. Gabrić ostao mi je u srcu i mislim da je jedan od najozbiljnijih sustava.

► **Uz Vaše ime često stoji vodeći oftalmolog u regiji. Kako se stiže do takvog priznanja?**

Uz mnogo rada. Danas mladi misle kako je sve lako i kako će sve doći samo po sebi. Neće doći samo po sebi. Morate dati sve od sebe, mora se puno raditi. Malo se sklope i neke sretne okolnosti. Imala sam prilike raditi u oftalmologiji u nekoliko područja, pa ja nisam liječnik koji je profiliran za samo jednu vrstu kirurgije u oftalmologiji. Radim nekoliko, što je rijetko i u svijetu. Svi se fokusiraju samo na jednu stvar. Ili je to prednji ili stražnji segment ili je glaukom. Imala sam prilike raditi sve i mogu reći da sam kompletan kirurg u oftalmologiji, pa možda je i to dovelo do toga da sam negdje među vodećima. Ali uz veliki rad i uz malo sreće i pozitivnih ljudi kojima ste okruženi u životu.

► **Koliko je oftalmologija napredovala i u smislu dijagnostike, opreme, stručnosti?**

Oftalmologija je jako napredovala u tehnološkom smislu, ali ono što je bitno reći jeste da je čovjek i dalje bitan faktor, jer svim tim strojevima upravlja liječnik. Puno stvari koje je ranije radio sam liječnik sada odradi stroj, ali liječnik je u glavnoj ulozi.

► **Jesu li pacijenti drugačiji nego prije, po godinama, vrstama bolesti zbog kojih se obraćaju?**

Pacijenti sve više postaju svjesni svojih bolesti i u posljednje vrijeme javljaju se u ranim fazama bolesti, što je jako dobro, jer im možemo pomoći ako su u ranijim fazama bolesti. Važno je i s naše strane raditi na prevenciji, jer naravno ono što otkrijete na početku lakše je riješiti. Ono što je zapušteno često je nerješivo.

► **Može li se govoriti o tome da su posljedice suvremenog načina života vidljive i u području kojim se bavite?**

Imamo porast bolesti koje utječu i na oštećenje oka. Prije svega mislim na dijabetes. Dijabetes je bolest koja je u porastu, ili možda sada samo imamo veći broj otkrivenih dijabetičara. Za njih je jako važno da se javljaju na redovite preglede. Glaukom je bolest koja nema nikakve manifestacije, ni bolove ni smanjenje vida, ali kada dođe do smanjenja vida tada je kasno. Dakle, prevencija je jako bitna. Barem jednom godišnje treba otići na pregled. To je dvadesetak minuta, ali ako ih ne odvojimo možemo trajno izgubiti vid i onda je kasno.

► **Spomenuli ste glaukom. Krajnji ishod može biti oštećenje vida i sljepio.**

To je jedna od rijetkih bolesti koja nema nikakve simptome. Nema bolova, upale, crvenila. Pacijent će se prije javiti liječniku ako ima neko blago crvenilo oka nego na redovnu kontrolu. Za glaukom se kaže da je tihi ubojica vida, jer postupno oštećuje vlakna vidnog živca i uglavnom pacijenti kada dođu s rečenicom »ja ne vidim« bude kasno. Puno stvari u oftalmologiji može se popraviti, ali vidni živac ne može se regenerirati. Zato je važna prevencija, jednom godišnje odvojite pola sata za pregled.

► **Što je neki prvi signal oftalmolozima?**

Ako pacijent dođe a ima povećan očni tlak, mi mu ne dajemo dijagnozu glaukoma. Pratimo pacijenta uz dodatnu dijagnostiku. Ako je očni tlak kontinuirano povećan, uvodimo terapiju. Dakle, nije to prvo mjerenje i povećan očni tlak odmah glaukom, već pacijenta pratimo mjesec-dva.

► **Katarakta ili mrena je zamućenje prirodnog sočiva u oku koje dovodi do zamagljenog – zamućenog vida. Operacija katarakte čini se postala je rutinska. Danas se takvi zahvati rade laserski, a pacijenti se istoga dana vraćaju kući. Koliko su te operacije sada za pacijenta lakše?**

Najveći broj operacija u svijetu je operacija katarakte. Tehnologija je jako napredovala i operacija katarakte je dovedena do savršenstva. To nije traumatična operacija, rezovi su mali i pacijenti se brzo oporavljaju. Međutim, i tu treba biti oprezan. Nije svaka katarakta ista. Postoje katarakte koje su udružene s nekim drugim bolestima i

kojima treba mnogo ozbiljniji pristup, veliko iskustvo samog kirurga koji će raditi tu operaciju. Tehnologija nam pomaže, ali isto tako ne bismo se smjeli baš uljuljkati da je to rutina. I sami oftalmolozi, da bi opustili pacijente da ih ne plaše previše, nekada to predstave prejednostavno, ali nije svaka katarakta ista.

► **Nekada je katarakta bila bolest starih ljudi. Pomiče li se ta granica ka mlađim generacijama?**

Ta se granica pomiče ili se možda katarakta ranije otkriva. Ranije je bilo da se pacijenti jave kada potpuno izgube vid, dakle kada se leće potpuno zamuti. Međutim, sada mladi ljudi dođu i s najmanjom simbiologijom i kažu nešto mi se muti, nešto mi se tu prelama. Tako da mi sada u ranim fazama možemo otkriti kataraktu i ono što je dobro je što imamo čitav spektar leća koje ugrađujemo i koje pacijentu mogu omogućiti kvalitetan život. Operacijom katarakte mi skidamo i dioptriju. Kada pacijentu od 50 godina ugradimo leće, taj pacijent nesmetano vidi i na daljinu i na blizinu, može raditi na računalu, voziti, čitati na mobitelu, dakle on se vraća u jedan potpuno kvalitetan život.

► **Može li se govoriti o tome da ljudi imaju češće problema s vidom?**

Rekla bih češće se javljaju jer je dinamika života sada puno drugačija nego prije 50 godina. Više smo vezani za računalo, mobitel, vožnju i kvalitetan vid nam jako treba. Ljudi se ne mogu lišiti kvalitetnog vida i čim imaju i najmanju smetnju javljaju se na pregled. To je dobro. Ako se mrena operira u ranim fazama, oporavak je jako

brz i ja čak nekada pacijentima ni ne zatvorim oko nakon operacije već stavim zaštitnu kontaktnu leću i pacijent iz ordinacije izlazi kao da nije operiran.

► **Leće ili naočale, što preporučujete pacijentima?**

Ovisi o uzrastu pacijenta i njegovim životnim potrebama. Ja sam i za leća i za naočale, ali ako postoje uvjeti da se pacijent oslobodi i leća i naočala hajdemo mi skinuti tu dioptriju. Neka pacijent bude bez ikakvih pomagala i neka ima komforan život.

► **Rekli ste da je i u oftalmologiji prevencija značajna. Koliko zdravstveni sustav daje mogućnosti pacijentima za prevenciju?**

Nažalost, zdravstveni sustav nije prilagođen tome, ali mislim da ljudi postaju osvješteniji i puno njih ima neka-kva dodatna zdravstvena osiguranja, organizirane sistemske preglede. To ne košta puno, ali omogućava ljudima da brinu o svom zdravlju.

► **Dio ovog razgovora radili smo u Beogradu, a dio na daljinu dok ste bili na kongresu u Barceloni. Koliko je važno stalno usavršavanje, kontakt s kolegama?**

Meni su takva iskustva dragocjena, prije svega zbog kontakata s ljudima, jer je kontakt s kolegama najbolji način za razmjenu iskustava, znanja. Nije isto kada slušate predavanja ili kada vam netko to govori iz stvarne prakse. Mlade kolege vole me slušati, jer ja nisam od onih liječnika koji sakrivaju svoje znanje. Kao mladi liječnik teže sam dolazila do nekih stvari i zato svoje znanje i iskustvo volim podijeliti s drugima.

► **Kakvi su Vam profesionalni planovi za dalje?**

Uvijek se može bolje i više. Ne volim pričati unaprijed, već raditi na sebi i na ljudima oko sebe. Usavršavanje u medicini je neophodno. Morate sve nove metode implementirati; oftalmologija brzo napreduje, tu su novi materijali, nove tehnologije.

► **Razgovaramo u Beogradu ispred beogradske katedrale. Što Vas vezuje za ovo mjesto?**

Mene za ovo mjesto vezuju prije svega prijateljski odnosi s našim župnikom i cijelom našom zajednicom. Katolički odgoj vezujem za djetinjstvo i svoju nonu s kojom sam u Dubrovniku odlazila na nedjeljne mise. Bez obzira na to što sam najveći dio svojega života provela u Beogradu nikada nisam krila tko sam. Moja majka je iz Dubrovnika i ta povezanost s Hrvatskom je neraskidiva. I kasnije sam dio života provela u Hrvatskoj i negdje u mojoj glavi ja i dalje dijelom živim tamo, a dijelom ovdje.

► **Koliko je u Beogradu teško sačuvati svoj nacionalni identitet?**

Meni osobno to nije teško, s obzirom na to da se ja krećem u krugu intelektualaca i ljudi koji imaju široka shvaćanja. Moj naglasak u životu je na ljudskim vrijednostima

i kvalitetama koje čovjek nosi u sebi, u svom odgoju. U neka ružna vremena dio moje obitelji imao je neugodnosti, ali ja se nadam da se to nikada više neće ponoviti i da ja normalno i slobodno mogu živjeti u dvije države.

► **Često ste prisutni u medijima, gostujete u televizijskim emisijama. Zašto mislite da je to važno?**

Medicina se mora približiti populaciji. Mi smo tu zbog pacijenata. Nije pacijent tu radi nas. Tu smo da pomognemo pacijentima i sve ono što mi možemo predstaviti preventivno i jednostavnim jezikom objasniti dobro je za pacijente. Pacijenti me vole čuti, jer se uglavnom trudim ne koristiti puno stručnih izraza. Povjerenje između liječnika i pacijenta jako je važno. Pacijent mora vjerovati liječniku i puno je važnije s pacijentom razgovarati o tome kakvu bolest ima, što će mu biti rađeno, kakva su očekivanja, kakve su prognoze. Važnije je to nego napraviti kvalitetan pregled, od 10-15 minuta s dvije-tri rečenice. Pacijenti onda izlaze iz ordinacije zbunjeni, nezadovoljni. Ne znaju što će i onda idu na još nekoliko mjesta, dobiju pet različitih pristupa i onda su u potpunoj konfuziji i zapravo ne znaju što napraviti sa svojom bolešću.

Grozница zapadnog Nila i u Vojvodini

U Srbiji je, prema posljednjim podacima Instituta za javno zdravstvo *Dr. Milan Jovanović Batut* registrirano 36 autohtonih slučajeva oboljevanja od groznice zapadnog Nila. Najviše prijavljenih slučajeva je na teritoriju Grada Beograda, osam.

Po šest slučajeva groznice zapadnog Nila registrirano je u Južnobanatskom i Južnobačkom okrugu, četiri slučaja je bilo u Podunavskom, tri slučaja u Srednjobanatskom okrugu, dva u Zapadnobačkom i po jedna u Sjevernobačkom, Braničevskom, Mačvanskom, Sjevernobanatskom, Raškom, Kosovskom i Šumadijskom okrugu.

»Od ukupnog broja oboljelih, 24 osoba je muškog spola, dok je 12 ženskog. Prosječna starost oboljelih je 59 godina. Također, na teritoriju Mačvanskog okruga registriran je i jedan slučaj groznice zapadnog Nila s vjerovatnim mjestom zaražavanja u Grčkoj«, navodi *Batut*, a prenosi dnevni list *Danas*.

U sezoni nadzora 2024. godine, do 5. 9. 2024. godine, u državama Evropske unije (EU) i Evropske ekonomske zajednice (EEZ) prijavljena su 382 slučaja

oboljevanja od groznice zapadnog Nila u humanoj populaciji, i to u: Grčkoj (112), Italiji (134), Španjolskoj (18), Francuskoj (12), Mađarskoj (31), Austriji (18), Rumunjskoj (44), Hrvatskoj (šest), Njemačkoj (tri), Bugarskoj (dva) i Turskoj (dva). Van EU/ EEZ slučajevi GZN se registriraju i u Albaniji (23) i Sjevernoj Makedoniji (jedan).

»Moraš se mijenjati i prilagođavati cijeli život«

»Mojih prijatelja i rodbine tamo više nema i ja sam tamo stranac i stranci su oko mene. Jedinu dom u koji smo uvijek dobrodošli je crkva Presvetog Trojstva i župni dom i stoga se mi u Zavičajnoj udruzi Kukujevcu silno trudimo da pomognemo obnovu, a istovremeno radimo na održavanju groblja. Veliku potporu u tome imamo u vlč. Nikici Bošnjakoviću«

Jelena Dodig, rođena Ivakić, rodom iz Kukujevaca, umirovljena je prosvjetna radnica. Iz rodni Kukujevaca u Višnjevac u Hrvatskoj doselila se sa svojom obitelji devedesetih godina. Tijekom svog života bila je i politički aktivna, te u djelovanju Zajednice protjeranih Hrvata Srijema, Bačke i Banata i Zavičajne kulturne udruge Kukujevcu, gdje je jedno vrijeme obnašala funkciju predsjednice i dopredsjednice. Ni danas, u 74. godini života, nije stala. Predsjednica je udruge Aktivni umirovljenici Osijek gdje radi već 10 godina, a aktivna je i na drugim područjima.

Prva predsjednica općine

Sa sjetom se sjeća djetinjstva, lijepih uspomena i života provedenog u Kukujevcima.

»Rođena sam u Kukujevcima 1950. godine. Odrastala sam uz roditelje **Marijana i Vitu Ivakić**, dvije bake **Marije** i dva djeda **Mate**, dvije sestre **Genovevu i Anu** i brojnu rodbinu. Obitelj je za mene uvijek bila izvor i utočište, snaga i ogledalo života. Djetinjstvo se protezalo kroz deset šorova i još toliko sokaka, vedro, razigrano ali i uz obiteljske i školske obaveze koje su rasle s godinama. Pamtim najtopliju prašinu koju smo podizali do neba trčeći bosonogi, pucanje topova od blata koje smo pravili od vlažne zemlje, bezbroj igara koje smo igrali čuvajući svinje i guske, ljepljive prste od sakupljanja dudova za rakiju, pjesmu iz bačvi u kolima kad smo išli u berbu vinograda. Fruška gora s vinogradima, dolovima pudarinom, izvorima vode bila je dio naših istraživanja prirode i mjesto gdje smo provodili dosta vremena od proljeća do jeseni«, prisjeća se naša sugovornica.

Osnovnu školu završila je u Kukujevcima, učiteljsku u Srijemskoj Mitrovici, a uz rad, i Pedagošku akademiju za odgojitelje u Novom Sadu.

»Voljela sam učiti jer sam školovanjem željela promijeniti svoju sudbinu. Ne ostati neuka i osuđena na rad u nadnicama i čekati neki dogovoreni brak. Udala sam se 1970. za **Antuna Dodiga** nakon dugogodišnje veze i rodili smo sina **Gorana** i dvojke **Darka** i **Sanju**. Živjeli smo kao većina mladih svoj san da napravimo kuću, da kupimo auto i stvorimo uvjete za bezbrižno odrastanje

svoje djece. Godine 1971. zaposlila sam se u Osnovnoj školi **Vladimir Nazor** u Kukujevcima u predškolskoj grupi. Silno sam bila ponosna što radim u školi koju sam i sama pohađala i što sam dobila priliku graditi odnos prema djeci uvažavajući njihove potencijale a ne porijeklo (boga-ti-siromašni), jer sam to osjetila kao nepravdu u svome odrastanju i školovanju. Sjećam se reakcije svoje majke kada je otišla na roditeljski sastanak u Učiteljsku školu i osjećala se malo posramljeno jer je došla u šokačkim

suknjama s maramom na glavi, a kako je rekla oko nje sve neke 'gospoje'. Kad su počeli čitati ocjene, svi su joj zavidjeli i čestitali», kaže Jelena.

I njihova djeca završila su osnovnu školu do nižih razreda u Kukujevcima, a više razrede u Šidu. Nakon preseljenja u Hrvatsku stariji sin se zaposlio, a dvoje mlađih je završilo Pravni fakultet u Osijeku. Danas rade u pravosuđu.

»Još u učiteljskoj školi sam putujući vlakom voljela čitati knjige, komunicirati s ljudima oko sebe, sudjelovati u raznim aktivnostima, te sam dvije godine bila predsjednica omladinske organizacije škole. Društvenim radom nastavila sam se baviti u školi i mjestu, osposobljavajući i vodeći ekipe prve pomoći na natjecanja, rad u Crvenom križu, Društvu žena, kulturnim manifestacijama u školi i mjestu. Najdraže priznanje iz tog perioda je bila *Šesto-decembarska nagrada* općine Šid, najveće priznanje za društveno koristan rad koju sam dobila 1982. godine«, navodi Jelena.

Kako se u to vrijeme bavila i sindikalnim radom, 1983. profesionalno je radila u jednogodišnjem mandatu kao predsjednica Općinskog vijeća sindikata, od 1984. do 1986. godine bila je tajnica SIŽ-a za zapošljavanje. Godine 1986. izabrana je za predsjednicu Skupštine općine Šid na dvogodišnji mandat kao jedina žena u Hrvatici u Vojvodini, koji joj je produžen 1988. godine.

»Uveli smo najveći samodoprinos u općini i selo se urbaniziralo: vodovod, telefoni, asfaltirane ulice, nogostupi, šljunčani put do Fruške gore, obnovljeni domovi kulture, postizani zavidni rezultati Nogometnog kluba *Fruškogorac* i KUD-a *Vatroslav Lisinski*, izgrađena je nova škola, razvila se poljoprivredna ekonomija i zadruga s preko 2.000 ha zemlje gdje se zaposlilo puno mladih. U tom periodu birana sam u Predsjedništvo Stalne konferencije gradova i općina bivše države. Doživjela sam lijepih trenutaka jer smo kao vodstvo općine u tom periodu od nerazvijene općine do 1981. došli do rezultata da smo postali po razvijenosti 10. u Vojvodini i 170. u bivšoj državi.«

Preseljenje i novi počeci

Iz Kukujevaca je s obitelji u rujnu 1992. zbog nesretnih okolnosti doselila u Višnjevac, prigradsko naselje Osijeka.

»Bila sam sretna jer smo imali vrt, svinjac i kokošinjac, pa još dogovorili raditi veliki vrt kod susjeda i njivu u blizini. Neće biti gladi. Tragali smo za poslom i ubrzo počeli raditi, suprug u skladištu jedne privatne firme, a ja u pakirnici prehrambene robe. Kako je suprug radio kao direktor plana i analize u mesnim industrijama *Mitros* i *Srem*, poslodavac se odlučio za otvaranje mesoprerade i tako je suprug vodio te poslove i dobio odriježene ruke da zaposli ljude s iskustvom u toj branši koji su se doseljavali. Preko 60 osoba je prošlo kroz firmu, a neki još rade ili su otišli u mirovinu. Ja sam nakon godinu dana dobila posao u struci i radila do mirovine u Dječjem vrtiću *Višnjevac* i *Josipovac*. Borili smo se s govorom, počela

sam mucati iz straha da ne pogriješim. Čak sam razmišljala da prestanem raditi, ali dvoje djece je upisalo fakultet i morala sam nastaviti. Imali smo podršku vlč. **Mirka Novaka** koji je bio u jednom periodu župnik u Šidu.«

Već nakon dva mjeseca od doseljenja u Osijeku osnovan je Ogranak Zajednice protjeranih Hrvata Srijema, Bačke i Banata. Jelena je izabrana za tajnicu.

»Dobili smo prostorije za rad i to nam je puno značilo jer smo se u njima okupljali i rješavali životne potrebe: ishođenje domovnica, rješavanje zdravstvene zaštite, nostrifikacije diploma, poboljšavanje izbjegličkog statusa, osiguravanje humanitarne pomoći, organizirali prigodne svečanosti i zabave na kojima smo prezentirali svoje običaje i kulturnu baštinu. U Zajednici radim od osnutka i još uvijek kao članica i više puta predsjednica Skupštine ili Glavnog odbora, a trenutačno sam dopredsjednica Zajednice. Kako smo kao Ogranak najbliži rodnom zavičaju

Jelena Dodig u Kukujevcima, prva s lijeve

svake godine organiziramo hodočašća i posjete mjestima iz kojih smo došli u Srijemu i Bačkoj pri čemu nam se pridružuju i naši novi susjedi i prijatelji. Ostvarujemo dobru suradnju s kulturno-umjetničkim društvima, institucijama i župama u Petrovaradinu, Rumi, Golubincima, Hrtkovcima, Šidu, Subotici, Somboru, Baču, Tavankutu«, navodi naša sugovornica te dodaje da je nakon lošeg iskustva u politici rekla da više ni »p« od politike ne želi. No, život je htio drugačije.

»Radeći na rješavanju nekih potreba ljudi, a osobito uključivanju umirovljenika u isplatu božićnica i uskrsnica koji mirovinu primaju iz Srbije putem poslovnih banaka i nisu evidentirani u mirovinskom sustavu Hrvatske, naišla sam na razumijevanje u Hrvatskoj stranci umirovljenika. Uspjeli smo dogovoriti način podnošenja zahtjeva tako da su mi umirovljenici slali kopije osobnih i odrezaka od mirovine poštom, a ja ih nosila u odgovarajuće službe u Gradu i Županiji. Poštar se čudom čudio tko mi toliko piše za blag dane. Ubrzo smo našli novi model, jednostavniji

i to funkcionira još uvijek. Problema s mirovinama ima i dalje jer se jako sporo rješavaju. Čak smo imali i prijem na tu temu kod bivše predsjednice Hrvatske **Kolinde Grabar-Kitarović**. Godine 2005. priključila sam se Hrvatskoj stranci umirovljenika u kojoj sam još uvijek. Šest godina obnašala sam funkciju predsjednice Gradskog odbora HSU-a Osijek i člana Savjeta stranke. Posebno sam se osjećala ponosno kada smo na Gradskom odboru trebali od 13 članova izabrati 2 kandidata za Gradsko vijeće Grada Osijeka i kada sam nakon tajnog glasanja bila izabrana kao kandidat, te od 2013. do 2017. bila vijećnica u Gradskom vijeću Osijeka. To sam doživjela kao veliku čast. Ja, mali čovjek, izbjeglica, imam čast i odgovornost s 35 vijećnika od oko 100.000 stanovnika upravljati Gradom. Paralelno s ovim aktivnostima uključila sam se i u udrugu Aktivni umirovljenici Osijek u kojoj radim 10 godina i koja vodi Gradski dnevni boravak za umirovljenike. Otvoren je svakoga dana u dopodnev-

nim satima uz druženje, društvene igre, dnevni tisak, a u popodnevnim satima se provode sportske, kreativne, plesne radionice, učenje stranog jezika, suradnja sa studentima i drugim udrugama. Kao vijećnica sam ishodila besplatan tečaj informatike preko Gradske knjižnice koji sam i sama pohađala i osposobila se za pisanje projekata putem kojih financiramo naše aktivnosti. Starijim ljudima se otvorio novi prozor u svijet i mogućnost međusobne komunikacije.«

U Kukujevcu je s obitelji otišla nakon 10 godina od preseljenja i bilo je bolno. Nakon nekoliko odlazaka, kako kaže, bilo je lakše jer je shvatila da život ne čine kuće, vinogradi, drveće, nego ljudi.

»Mojih prijatelja i rodbine tamo više nema i ja sam tamo stranac i stranci su oko mene. Jedini dom u koji smo uvijek dobrodošli je crkva Presvetog Trojstva i župni dom i stoga se mi u Zavičajnoj udruzi Kukujevci silno trudimo da pomognemo obnovu, a istovremeno radimo na održavanju groblja. Veliku potporu u tome imamo u vlč. **Nikici Bošnjakoviću**.«

Radna terapija

Radila je 44 godine, do 65. godine, i paralelno se bavila društvenim i političkim radom i nije htjela stati.

»Suprug mi je preminuo prije 14 godina i taj rad mi je bio terapija i prilika da ispunim vrijeme nečim korisnim i pobjegnem od usamljenosti i tuge. Posebno me veseli atmosfera u udruzi u kojoj se grade prijateljstva, ostvaruje međusobna podrška. Nisam ni osjetila kako je brzo prošlo 10 godina, a posebno iznenađenje je bila nominacija za volontersku nagradu koju sam dobila kao pojedinac prošle godine, makar ona pripada svim mojim suradnicima i članovima jer sâm čovjek ne može puno postići ako nema podršku i pomoć u radu«, navodi Jelena.

Kako kaže, veliku podršku ima od svoje troje djece i njihovih obitelji u kojima su joj pet unuka najsvjetlije točke.

»Imala sam zadovoljstvo sudjelovati u njihovom odrastanju, brigama, strahovima i radostima. Uskoro će po-

stati psiholog, odgojitelj, liječnica, a dvije su pri kraju srednje škole. Srce mi je kao kuća i potisnem tugu progonstva jer sam prihvatila činjenicu da je moja generacija morala platiti cijenu njihove budućnosti. I kad me pitaju odakle sam ja kažem iz Srijema iz Kukujevaca, a sada živim u Osijeku. Volim vrtlariti jer sam oduvijek bila povezana sa zemljom koja zanosno miriše u proljeće, a nagrađuje trud u jesen. Ona moja crnica je bila lakša za obradu, a ova žuta je zahtjevnija. Moja djeca to nekada ne razumiju, mislili su da u Osijeku nema njive i vrta. Kad smo došli, kći mi je rekla 'pa,

dakle, mama, ti da si zamijenila kuću u Parizu i tamo bi našla vrt i njivu«, s osmijehom priča Jelena i s ponosom ističe da kad podvuče crtu ispod svojih 74 godine osjeća se zadovoljno i ispunjeno.

»Obitelj je za mene oaza i dobro funkcioniramo jer sam se uvijek držala poruke iz pedagoške literature: nemoj ići ispred djece, nemoj ih držati za ruku i hodati uz njih nego idi iza njih i ako posrnu, pridrži ih i pomoz. Moraš se mijenjati i prilagođavati cijeli život, ne biti isključiv. Ništa nije nedostižno i nemoguće ako imaš motiv i vjeru. U meni nema mržnje ni želje za osvetom nego velike tuge što mi je netko promijenio život na grub način, ukrao mi snove. Svejedno ne želim kopati bunke nego graditi mostove i zato sam surađivala na projektima 'Nepodobni građani' Vojvođanskog građanskog centra i Dosjeu: *Zločini nad Hrvatima u Vojvodini* Fonda za humanitarno pravo iz Beograda«, kaže na kraju razgovora naša sugovornica.

S. D.

Koncesijski zaključak – i poučak

Iako ih je sve manje, ima među sugrađanima još sasvim pristojan broj ljudi koji se sjećaju ne samo 2. travnja 1974. nego i svih onih mjeseci koji su prethodili ukidanju tramvaja sa subotičkih ulica. Zebnja i strah zbog sudbine »našeg tramvaja« kulminirali su njihovim masovnim izlaskom na »sprovodnu vožnju« kada su ga suznih očiju i cvijećem ispratili s tračnica na njegovom posljednjem putu. Iako su u ono vrijeme i rijetki štrajkovi bili eufemizirani izrazom »obustava rada«, a građanski prosvjedi bili poznati tek preko televizije kao dokaz dekadentnosti kapitalizma na trulom Zapadu, Subotičani su toga dana – na način koji zakonski nije bio predviđen da se zabrani – iskazali visok stupanj građanske (samo)svijesti ispod koje je očito bilo neslaganje s odlukom lokalne samouprave.

Danas, kada je lokalna samouprava već donijela odluku o ustupanju javnog prijevoza u koncesiju, za *Subotica-transom* nema tko mahniti njenom autobusom, a kamoli izaći pred prozore Gradske kuće i prosvjedovati zbog promjene vlasništva ovog javnog poduzeća. Dobro, nije baš da nema: eno koalicije Subotica protiv nasilja, lokalnog odbora Stranke slobode i pravde (SSP) i Pokreta građanske Subotice (PGS), koji u svojim priopćenjima ukazuju na to da se lokalna samouprava prema *Subotica-transu* odnosi kao nezainteresirani nasljednik nekretnine s kojom ne zna što će pa ju što prije želi prodati nekom svom zainteresiranom zemljaku negoli voditi računa o onome što je javno dobro i u što se zajedničkim novcem desetljećima ulagalo, gradilo i (kako-tako) njegovalo. Ali, ako ćemo pravo – a potvrđuje to i ton i stil priopćenja – njihovi su prosvjedi više namijenjeni političkoj borbi koja se vodi unutar zidova Gradske kuće i lokalnih stranačkih odbora negoli »prema vani« s ciljem buđenja obamrle javnosti da se trgne i zapita što se to već dugo događa pred njenim očima. Ta ista javnost, kako vidimo, troma je i kada su u pitanju mnogo veće stvari od promjene vlasništva nekog poduzeća. Ta ista javnost, budimo realni, umorna je od zaludnih prosvjeda i izdresirana da misli da ne treba misliti svojom glavom.

Kao razlog za donošenje ovakve odluke lokalna samouprava je izvukla najjači adut: nerentabilnost *Subotica-transa*, koji u ovakvim uvjetima samo pravi gubitke koji se onda pokrivaju iz gradskog proračuna te da bi se to jednom okončalo – uz svesrdnu pomoć Vlade Srbije – u roku odmah (za 48 sati) izradila je prijedlog koncesijskog akta (na 15 godina) kojim je predviđeno dizanje iz pepela grogiranog prometnog diva. Bit će ubuduće – kaže se u prijedlogu – 55 novih autobusa (s klimom i internetom), novih linija (11 gradskih), rekonstrukcija autobusnog kolodvora i stajališta... od čega će koristiti imati i zaposleni (bolji uvjeti rada) i korisnici (kvalitetniji javni prijevoz). Javni poziv nepoznatom koncesionaru bit će upućen ovih dana, a njegovo ime građani će saznati (ako ga saznaju) koncem listopada ili početkom studenoga ove godine.

Sve ostalo bit će na javnoj provjeri u sljedećih petnaest godina.

Čak i da, bez trunčice razmišljanja, građanin-laik prihvati zdravo za gotovo sve što je koncesijskim elaboratom predviđeno, nakon početne opijenosti (koja je uvijek prisutna uoči velikih poslova) moguće da se pojave neka posve nepredviđena pitanja. Najkrupnije od njih svakako će se ticati usporedbe, recimo s drugim gradovima. Moguće je tako da će se građanin-laik, koji je koncesijski elborat progutao kao som udicu, zapitati »a kako to da se toga nisu sjetili u drugim gradovima?«. Kako to da, recimo, gradski promet (tramvajski i autobusni) i dalje o jaslama lokalnih samouprava funkcionira i u Segedinu, i u Osijeku, i u Zagrebu, i u Novom Sadu, i u Beogradu... da ne idemo dalje? Kako je moguća »ekonomska isplati-

vost« cijene karte za pojedinačnu vožnju u trajanju od 30 minuta za 0,53 eura (ako se kupi na kiosku) u tramvajima ili autobusima u Zagrebu, odnosno 475 forinti u Segedinu, odnosno 100 dinara (papirnate), odnosno 65 dinara (elektroničke) u Novom Sadu...? Kako su, uz ove osnovne, u takvim uvjetima lokalnim prometnim poduzećima moguće i druge povoljnosti putnicima u vidu nabave novih (i naravno suvremenih) autobusa, a da pomoć ne traže od nepoznatih spasitelja punih džepova?

Ako ova stvar sa *Subotica-transom* – na što u svojim priopćenjima ukazuju lokalni odbori oporbenih stranaka – nije unaprijed namještena za njima poznatog investitora, kako to da nitko iz vrha lokalne samouprave nije rekao nekome iz lokalnog Tajništva za komunalne poslove, energetiku i promet da prije izrade koncesijskog plana »okrene telefon« i pozove kolege iz nekog od navedenih gradova i pita ih »kako vi to radite?«. Odgovor bi možda i bio lak, ali zaključak bi zacijelo bio težak: prije autobusa možda bi trebalo promijeniti ljude.

Z. R.

Sastanak hrvatskih udruga kulture

Stanje i izazovi

Održana su tri sastanka – u Somboru, Vajskoj i Subotici. Osim standardnih tema vezanih za stanje i izazove u radu udruga, bilo je riječi i o očuvanju nematerijalne kulturne baštine

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem organizirao je sastanke hrvatskih udruga kulture u Somboru, Vajskoj i Subotici. Teme susreta bile su vezane uz stanje i izazove u radu udruga kulture, očuvanje nematerijalne kulturne baštine, a predstavljen je i popis značajnih obljetnica u 2025. godini.

Niz sastanaka započeo je u Somboru 4. rujna, nastavljen je 10. rujna u Vajskoj, a jučer (12. rujna) susret s udrugama održan je i u Subotici. Planiran je još jedan susret s udrugama s područja Srijema. Prvom radnom susretu nazočili su predstavnici udruga iz Sombora (HKUD Vladimir Nador i UG Urbani Šokci), Monoštora (KUDH Bodrog), Lemeša (HBKUD Lemeš) i Subotice (KD Ivan Antunović). U Vajskoj su sudjelovali predstavnici KPZH-a Šokadija iz Sonte, HKPD-a Silvije Strahimir Kranjčević iz Berega, HKUPD-a Matoš iz Plavne, HKU-a Antun Sorgg iz Vajske i udruge Hosanafest iz Subotice.

Ključni izazovi

Sumirajući zaključke sa sastanaka u Somboru i Vajskoj, ravnateljica ZKVH-a **Katarina Čeliković** kaže kako se udruge suočavaju s opadanjem broja članova, ali da veliku nadu polažu u snažnije zajedničko djelovanje.

»Hrvatske udruge kulture su nakon epidemije koronavirusa osjetile značajan pad zanimanja šireg članstva za rad u udrugama što je vidljivo u manjem broju članova. Članstvo stari, a mladih i djece je manje. Želja nam je nakon godišnjih susreta u Orahovici i Beogradu doći bliže i čuti kako se suočavaju s problemima i kakvi su načini planiranja budućeg djelovanja. Sve su udruge stavile u fokus djecu, a veliku nadu polažu i u zajedničko djelovanje, umrežavanje udruga gdje god je to moguće. Dogovorena je i izrada kalendara događanja za iduću godinu koja će značajno pomoći u boljem planiranju kulturnih priredaba. Naša je poruka kao organizatora bila što veća

Upitnik za udruge

Predsjednik Odbora HNV-a za kulturu Denis Lipozenčić pozvao je sve udruge da što prije popune upitnike koje je HNV poslao, a čiji će rezultati biti važni kako za novu Strategiju kulture Hrvata u Srbiji tako i za buduće financiranje.

Vajska

Sombor

promocija nematerijalnog kulturnog naslijeđa u djelovanju udruga, što je najjači jamac opstojnosti hrvatske zajednice«, izjavila je Čeliković dodavši kako je u planu održati još jedan sastanak s predstavnicima udrugama s područja Srijema.

Sastancima je nazočio i predsjednik Odbora HNV-a za kulturu **Denis Lipozenčić** koji je pozvao udruge da što prije popune upitnike koje je HNV poslao, a čiji će rezultati biti važni kako za novu Strategiju kulture Hrvata u Srbiji tako i za budući model financiranja.

»Situacija u udrugama nije laka, a u Strategiji kulture želimo naći potencijalna rješenja, usmjeriti udruge u tom smjeru. Budućnost je u umrežavanju, većem međusobnom podržavanju. Razgovarali smo o spajanju manifestacija, njihovom inoviranju, što bi moglo donijeti povećanje kvalitete i broja publike. Važna je i suradnja udruga s lokalnim samoupravama, gdje je Grad Sombor pozitivan primjer. Transformacija udruga kulture u smjeru turizma je interesantna, ali smo svjesni brojnih izazova na tom planu«, kaže Lipozenčić.

Registar nematerijalne baštine

Jedna od tema bila je nematerijalna kulturna baština te je predstavljen projekt ZKVH-a – Registar nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji, koji je ove godine dopunjen sa sedam novih elemenata te sada sadrži 29 kulturnih dobara. Etnologinja i koordinatorka za nematerijalnu kulturnu baštinu u ZKVH-u **Senka Davčik** pozvala je udruge da se priključe prikupljanju materijala i stvaranju što bogatijeg registra nematerijalne baštine. Ona je pojasnila i postupak nominacije na Listu elemenata nematerijalnog kulturnog naslijeđa Srbije. Govoreći o kriterijima za utvrđivanje vrijednosti naslijeđa istaknula je autentičnost, integritet, jedinstvenost i rijetkost u okviru svoje vrste te kontinuitet kulturne tradicije.

»Zavod je kao predlagač pripremio dokumentaciju za prijavu i upis u nacionalni registar Srbije dva elementa Hrvata u Srbiji – Stvaralaštva u tehnici slame i Dvoglasnog pjevanja šokačkih Hrvatica iz Monoštora. To je proces koji u prosjeku traje oko tri godine – od prikupljanja i predaje dokumentacije, dodatnih istraživanja, povjerenstva i slično. Registar nematerijalne baštine ZKVH-a pokazao se kao odlična polazišna točka za daljnju nominaciju na državnoj razini«, rekla je Davčik.

Iz kuta udruga

Predstavnici udruga ističu kako su im ovakvi susreti važni za razmjenu iskustava, ali i jače povezivanje.

»Svima nam ovakvi susreti dobro dođu da iznesemo svoje probleme, razmijenimo mišljenja. Ono što je zajedničko za većinu udruga je da je jedan broj članova na papiru, a drugi onih aktivnih, onih koji će odvojiti svoje slobodno vrijeme i angažirati se. No, trudimo se, radimo, plan nam je ulagati u djecu i više se međusobno povezivati«, kaže **Amalija Šimunović** iz HKU-a *Antun Sorgg* iz Vajske.

Jedan od izazova je mali broj ili nedostatak mladih osoba u KUD-ovima, posebice u sredinama izvan Subotice.

»Manje je djece općenito što se odražava i na kulturu. U *Nazoru* imamo velik popis sekcija, ali slabu aktivnost. A i srednje generacije imaju svoje poslove i obiteljske obveze i nemaju vremena za angažman u udrugama«, kaže predsjednik HKUD-a **Vladimir Nazor Tomica Vuković**.

Također, tradicionalni kulturni »proizvodi« gube utrk u sadržajima koje nude novi mediji.

»Knjiga i govori slabo interesiraju ljude danas, samo ono što donosi financije, eventualno neki drugi oblici kulture«, kaže predsjednica UG-a *Urbani Šokci* **Marija Šeremešić**.

Susrete udruga moderirao je suradnik u ZKVH-u, pjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**.

H. R.

KUD Hrvata *Bodrog*

Alaska fešta u Monoštoru

Od Baje do Bogojeva kuha se najbolji riblji paprikaš. I nije to neka moja teorija već su to davno rekli vrsni poznavaoči ovog jela koje je postalo zaštitni znak Podunavlja. Sve drugo su riblje čorbe u kojima, na užas pravih majstora ribljeg paprikaša, zna završiti i po koji komad povrća. Nekada siromašno jelo dunavskih alasa riblji paprikaš vremenom je postao omiljen, toliko da se u njegovu čast održavaju i natjecanja, poznata i popularna, ali su najviše na popularizaciji ribljega paprikaša uradile dunavske čarde.

Odomaćio se riblji paprikaš i u šokačkim mjestima uz Dunav, a priče o ribljem paprikašu nema bez Monoštora. Ne samo da se često kuha po kućama, već je priprema ovog naizgled jednostavnog jela postala i dio javnih manifestacija – *Bodrogefesta* i *Sastali se alasi i bečari*. Prva je masovnija, službena je gradska manifestacija, a ovu drugu organizira mjesna hrvatska udruga

Bodrog. Osmislio ju je prije desetak godina tadašnji predsjednik *Bodroga* **Željko Šeremešić**, a nastavila nova predsjednica **Anita Đipanov Marijanović**. Naravno, ne sama jer do paljenja vatre i početka kuhanja puno je poslova koje treba odraditi: osigurati kvalitetnu ribu koja će biti očišćena i izrezana, odvagana za svaku ekipu, mjesta za kuhanje i drva. Do tog posla već se zna koliko će kotlića biti. Zna se i tko će biti zadužen za onaj drugi, bečarski dio.

»Cilj nam je da promoviramo gastro-turističku ponudu Monoštora, odnosno načina kuhanja ribljeg paprikaša. Ove godine gosti, rekla bih sada već naši prijatelji, nam dolaze iz Batine, Sonte, tu su monoštorske udruge, ekipa Hrvatskog nacionalnog vijeća, organizirali su se i pojedinci koji imaju svoje ekipe. Način i umijeće kuhanja ribljeg paprikaša u Monoštoru bit će dio nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji. Upravo taj suživot sa šumom i vodom oblikovali su način života Monoštoraca. Mi kao udruga pored kulturnih

programa kroz ovu manifestaciju promoviramo i ovaj dio naše baštine koji je dio svakodnevnog života«, kaže predsjednica *Bodroga*.

Manifestacija *Sastali se alasi i bečari* realizirana je kroz prekogranični projekt »Kulturizam« koji *Bodrog* realizira s Općinom Ernestinovo.

Čast da upali prvu vatru imala je predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, a onda je zapucketala vatra ispod dvadesetak kotlića, a ubrzo je i dvorište kuće časnih sestara zamirisalo na riblji paprikaš. Iako je odavno postao mnogo više od sitotinjskog alaskog jela, riblji paprikaš i dalje se kuha na otvorenom, na vatri u kotliću i jelo je to koje obično spremaju muškarci.

Svi će vam rado nabrojati da se riblji paprikaš kuha od ribe, luka, soli, paprike, kuhane rajčice i vode, ali će neki dio ipak sačuvati i upravo u tome što nije rečeno razlika je između dobrog i vrhunskog paprikaša.

»Glavni sastojak je šaran, malo štuke, soma, sol, paprika, luk. Kuhamo nekih 45 minuta i što Bog da. Koliko vode? Po kilogramu ribe od 1,2 do 1,5 litre. Što više vrsta ribe to je bolji, ali najvažnija je paprika«, kaže **Igor Jakšić** iz sončanskog KPZH-a *Šokadija*.

Što je razlika između dobrog i vrhunskog paprikaša najbolje zna **Stevan Santo**, iskusni majstor ribljeg paprikaša koji je nagrade osvajao na mnogim natjecanjima. Ovoga puta bio je u ulozi ocjenjivača.

»Prvi dojam je na oko. Gleda se boja, gustina i potkovića treba biti u komadu. Ne probamo mi sve paprikaše već na oko otpadne sigurno polovina. Oni što ostanu, onda se probaju. Kuhari najviše griješe što dodaju ili puno vode ili puno luka. Ako ima previše luka paprikaš sladi, a mora dominirati okus ribe«, pojašnjava Stevan.

Monoštorci su dobro naučili tu lekciju pa gosti sa strane nisu imali šanse. Najbolji paprikaš skuhalo su monoštorski pecaroši. Nekako i logično. Tko će bolje od njih.

Z. V.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

30 naslova za nagradu *Emerik Pavić*

Povjerenstvo Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za izbor najbolje knjige u 2023. godini, koja će dobiti nagradu koja nosi ime središnje osobe hrvatske književnosti, znanosti i publicistike iz XVIII. stoljeća **Emerika Pavića**, održalo je prošloga tjedna, 6. rujna, svoju prvu ovogodišnju sjednicu.

Povjerenstvo radi u sastavu: **Ljubica Vuković Dulić**, dipl. povjesničarka i povjesničarka umjetnosti (predsjednica) te članovi **Dalibor Mergel**, dipl. etnolog-antropolog i **Davor Bašić Palković**, urednik kulture u tjedniku *Hrvatska riječ*. U konkurenciju za nagradu ušlo je 30 knjiga Hrvata u Srbiji tiskanih u 2023. godini. Cjeloviti popis dostupan je na internetskoj stranici Zavoda – www.zkvh.org.rs. Kriteriji za izbor najbolje knjige utvrđeni su pravilnikom o dodjeli nagrade *Emerik Pavić* i oni uključuju kvalitetu sadržaja, ali i vizualno-likovno oblikovanje.

H. R.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Podnositelj zahteva »Elektrodistribucija Srbije« d.o.o. Beograd, Ogranak »Elektrodistribucija Subotica«, Segedinska cesta br. 22-24, Subotica, podnio je dana 23. 8. 2024. godine Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »Izgradnja stupne trafostanice STS-50 Kraljev Brig u naselju Nosa«, na katastarskoj parceli br. 7670/9 K. O. Palić, Subotica (46.08890°, 19.86530°), evidentiran u pisarnici Gradske uprave Subotica pod brojem IV-08/I-501-103/2024;

Uvid u podatke i dokumentaciju iz predmetnog zahtjeva može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na okoliš osobno ili poštom (Trg slobode br. 1, Subotica, Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša – Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 129).

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, na osnovu članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 2. 9. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-99/2024, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: »Javna vodovodna mreža u Partizanskoj ulici i na Trgu cara Jovana Nenada«, na katastarskim parcelama br. 5409, 5477/1, 5481, 5477/6, 5477/4 i 5477/2 KO Stari grad, Subotica (46.10293°, 19.66550°), podnositelja zahtjeva J.K.P. »Vodovod i kanalizacija« Subotica, Trg Lazara Nešića br. 9/a, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
GRAD SUBOTICA
Gradska uprava

Tajništvo za gospodarstvo, lokalni ekonomski razvitak i turizam

OBAVIJEST

Grad Subotica i Nacionalna služba za zapošljavanje Podružnica Subotica dana 13. 9. 2024. godine raspisuje:

Javni poziv nezaposlenima za dodjelu subvencije za samozapošljavanje u 2024. godini,

Javni poziv poslodavcima za dodjelu subvencije za zapošljavanje nezaposlenih osoba iz kategorije teže zapošljivih u 2024. godini

Tekst javnog poziva i prateća dokumentacija objavljeni su na internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.ls.gov.rs, odjeljak Natječaj i oglasi i na internetskoj stranici Nacionalne službe za zapošljavanje Podružnica Subotica www.nsz.gov.rs.

XI. likovna kolonija u Šidu

Stvaranje i druženje

Na XI. Likovnoj koloniji u organizaciji HKD-a *Šid*, održanoj od 6. do 8. rujna u prostorijama KPD-a *Đura Kiš* u Šidu, sudjelovalo je 23 slikara iz Srbije (Subotice, Srijemske Mitrovice, Novog Sada, Šida, Beograda) i Hrvatske (Tovarnika, Iloka, Belišća). Ovogodišnja likovna kolonija bila je posvećena preminulom **Božidaru Stojkoviću**, aktivnom članu HKD-a *Šid*, likovnom pedagogu i slikaru koji je na likovnim kolonijama u Šidu bio prisutan od njihova pokretanja.

Povezivanje kroz kulturu

Prvi saziv ove kolonije održan je 2013. na inicijativu tadašnjeg predsjednika HLU-a *CroArt* iz Subotice **Josipa Horvata** i tadašnjeg predsjednika HKD-a *Šid* **Josipa Hodaka**. Prema riječima organizatora, u jedanaest godina kolonija je opravdala svoj cilj.

»Likovna kolonija je prvenstveno svoj cilj opravdala u smislu druženja, razmjene iskustava među slikarima i sklapanja prijateljstava. S druge strane, možemo se pohvaliti da smo zahvaljujući prodaji umjetničkih djela slikara nastalih proteklih godina uspjeli osigurati elementarne stvari za rad naše udruge. Pokrili smo dio troškova izgradnje velike pozornice u dvorištu crkve Presvetog Srca Isusovog u Šidu. Kupili smo razglas, printer, laptop i kameru, što nam uvelike olakšava djelovanje u Društvu. Uz dopuštenje autora, neke od slika ustupamo određenim sponzorima. Kao organizatori zadovoljni smo suradnjom sa svim slikarima koji nam se uvijek rado odazivaju te da je kolonija poprimila međunarodni karakter«, istaknuo je predsjednik likovnog kluba udruge **Josip Pavlović**.

I ove godine najbrojniji sudionici bili su članovi HLU-a *CroArt* iz Subotice.

»Zadovoljni smo ostvarenom dugogodišnjom suradnjom s hrvatskom udrugom iz Šida. U Šid dolazimo s velikom ljubavlju i poštovanjem i dobro se osjećamo. Cilj svake kolonije je ne samo povezivanje ljudi nego i očuvanje kulture i baštine Hrvata u Vojvodini«, izjavila je predsjednica HLU-a *CroArt* iz Subotice **Nela Horvat**.

Dojmovi sudionika

»U Šid sam prvi put došao prije sedam godina i svaki put se osjećam lijepo i rado se vraćam«, kaže **Miodrag Boroš** iz Novog Žednika i dodaje: »Drago mi je što mogu doprinijeti očuvanju lijepo tradicije i napretku šidske udruge. Šidani su dobri domaćini, uvijek nas lijepo ugoste i uvijek iskoristim priliku da posjetim Galeriju slika **Save Šumanovića**«.

Slikar iz Novog Sada **Vladimir Doroghazi** redovito dolazi na koloniju u Šid.

»Volim ići na likovne kolonije i stvarati. Šid mi se dopada. Predstavnici šidske udruge su dobri i srdačni domaćini. Prvi put kada sam došao u Šid ponio sam lijepe dojmove, sviđa mi se krajolik«.

Drugog dana kolonije održana je poetska večer na kojoj su, uz glazbenu pratnju **Stefana Markovića** i **Milice Marković**, svoje pjesme predstavile **Ljiljana Crnić** iz Beograda i **Nataša Kovačević** iz Šida.

Na likovnoj koloniji nastalo je više od 30 slika koje će ostati u vlasništvu HKD-a *Šid*. Kolonija je održana pod pokroviteljstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske i Općine Šid.

S. D.

Naši gospodarstvenici (CXCIX.)

Golubinčan uspješan beogradski slastičar

»Razmišljao sam: ako ja drugome pravim posao, drugom ostvarujem profit što ne bih mogao raditi sam za sebe? Kada sam došao ovdje, uvjeti baš nisu bili dobri, jer je slastičarna i u financijskom i u stručnom dijelu imala poteškoća. Ali prihvatio sam izazov, krenuo od jako velikih problema, ali isplatilo se«, kaže Vlatko Novačić

Na uglu ulica Mišarske i Svetozara Markovića u Beogradu, na Vračaru, nalazi se slastičarna DJ. Inicijali su to prvog vlasnika, Čeha **Jaromila Dlabala** koji je slastičarstvo učio u Beogradu, tu zasnovao obitelj i promijenio ime u **Dragomir Jovanović**. Nakon njegove smrti posao je preuzela supruga **Biserka**, zatim kći **Zlatana** kojoj se u poslu pridružuje **Vlatko Vlada Novačić**. Danas u ortačkom odnosu posao vode Dragomirov unuk **Saša** i **Vlatko Novačić**, rođeni Golubinčanin, s pedesetogodišnjim životnim i radnim stažom u Beogradu. Završio je srednju ugostiteljsko-turističku školu i odmah poslije škole se i zaposlio u Beogradu, u jednom tada velikom poduzeću čiji je stipendist bio. Radeći završio je još dvije godine više ugostiteljske škole, sudjelovao i osvajao nagrade na domaćim i svjetskim natjecanjima. Slastičarna DJ postoji od 1936. godine, a naš sugovornik vodi ju 32 godine.

Uspješan posao i bez reklame

Potječe iz siromašne obitelji koja mu nije mogla osigurati školovanje, pa je bio prinuđen osloniti se na sebe.

»Izabrao sam zanat iz koga sam mogao sebe financirati i dalje se školovati«, priča Vlatko o svom dolasku u Beograd.

Iako je odmah po završetku srednje škole dobio posao, postao i šef s dobrom plaćom i sigurnim poslom, riskirao je i sve to napustio da bi ortački vodio slastičarnu Dragomira Jovanovića.

»Razmišljao sam: ako ja drugome pravim posao, drugom ostvarujem profit što ne bih mogao raditi sam za sebe? Kada sam došao ovdje, uvjeti baš nisu bili dobri, jer je slastičarna i u financijskom i u stručnom dijelu imala poteškoća. Ali prihvatio sam izazov, krenuo od jako velikih problema, ali isplatilo se«, kaže beogradski slastičar.

Ipak, nije sve bilo tako loše. Velika prednost bio je razrađen lokal i dobar kolektiv. Kaže, bez potpore zaposlenih koje je tu zatekao nema šanse da bi uspio ponovno podići slastičarnu.

»Za uspjeh u poslu ključna je kvaliteta. Nigdje ni jednu reklamu nismo imali. U ovom i sličnom poslu najučinkovitija reklama je kvaliteta; ako tako privučete kupce, nema bolje reklame. Prodate 40 komada sitnih kolača, koliko ide u jednom kilogramu, s tih 40 kolačića poslužite više

ljudi. Ako im se dopadne, oni pitaju gdje ste kupili. To je najbolja reklama», kaže Vlatko i dodaje da za sve godine rada nikada nije plaćena niti jedna reklama.

Nostalgично i moderno

Slastičarna DJ ne samo da postoji od 1936. godine već se slastice i danas spremaju po receptima iz tog doba.

»Ista ponuda, ista receptura, isti način izrade. Mislim da samo mi u Beogradu pravimo *florentiner*. To su prhki keksići gdje je jedna strana umočena u čokoladu, sastav je badem, orah, pomorandža i vrhnje, a specifičan okus upravo mu daje pomorandža. Onda *pado-branci s orasima*, čuveni smo po malim *zalogajčićima od kestena*. Mislim da jedini u gradu pravimo i *korkanbuš*. To je torta od kestena i karameliziranih profiterola koja ima specifičan okus. Naravno, morali smo se i mi prilagođavati novim trendovima. Čokoladni mus nije postojao, *cheesecake* nije postojao, nije bilo sladoleda od maka ili cimeta. Naravno da smo se i mi morali prilagođavati novim okusima. Puter i orasi daju jaku notu i težinu kolaču. Vrhnje daje laganu notu. Ali to je stvar okusa«, kaže Vlatko.

Slastičarna DJ oslanja se na stalne kupce, a najviše se traže sitni kolači, tu je i najveći izbor. Slastičarna je jedinstvena i po ponudi sladoleda koji se također pravi po starom receptu. Vrhnje, jaja i mlijeko su sastojci, a sve su to osjetljive namirnice i takav je način pripreme sladoleda vrlo rizičan, pa u ovoj slastičarni ne samo da vode računa o pripremi već i čuvanju koje je, bez obzira na duboko zamrzavanje, najdulje pet dana. Receptura jeste stara, ali su okusi novi.

»Događa nam se da nam dođe mušterija recimo s Bežanijske kose koja je 15 kilometara odavde i kaže 'došli smo samo zbog sladoleda'. Ovi novi sladoledi rade se s pastama, a to su sve konzervirane namirnice, koje nisu rizične; takav sladoled može se čuvati šest mjeseci«, priča Vlatko.

U ortačkom odnosu on posao vodi s unukom osnivača ove slastičarne, a uz njega tu je još sedam uposlenih.

»Uvijek smo imali mogućnosti širiti se, ali ja to nisam želio. Želio sam koncentrirati se na ovu radnju. U proizvodnju sam potpuno uključen. Dovoljno mi je da samo prođem kroz radionicu i vidjet ću što ne valja, prepoznati gdje su pogriješili«, kaže Vlatko.

Obučio je i veliki broj mladih slastičara koji su kasnije počeli vlastiti posao. U poslovanju trenutačno najveći su mu problem radnici. Kaže, teško je naći radnike posvećene poslu.

»Mi smo navikli na stare radnike, jer su radnici od nas odlazili samo u mirovinu. Umjesto njih teško je naći isto tako dobre uposlenike«, kaže beogradski majstor slastica.

Z. V.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise,
upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4604
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 002621404 2024 09427 005 001 000 001
DATUM: 12. 9. 2024.

Na temelju članka 15. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Sl. list APV*, broj: 37/2014, 54/2014 – dr. propis, 37/2016, 29/2017, 24/2019, 66/2020 i 38/2021), članka 6. stavka 3. Pokrajinske skupštinske odluke o ustanovljavanju nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, broj: 54/2018), članka 4. i članka 5. stavka 2. Pokrajinske uredbe o postupku za dodjelu pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, broj: 6/2019), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje

JAVNI POZIV

za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje »LUDEVÍT MIČÁTEK«

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje javni poziv svim zainteresiranim pravnim i fizičkim osobama sa sjedištem u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, za angažiranje i postignute rezultate u području zaštite ljudskih i manjinskih prava, unaprjeđenja tolerancije, jednakosti i ravnopravnosti – Priznanje »LUDEVÍT MIČÁTEK«, koje se dodjeljuje za rezultate postignute u 2023. godini.

Pravo predlaganja kandidata za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava imaju pravne i fizičke osobe.

Pravo na pokrajinsko priznanje ima fizička ili pravna osoba s prebivalištem, odnosno sjedištem u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini.

Prijedlog se dostavlja u pismenoj formi s obrazloženjem, podacima o kandidatu i rezultatima njegovog rada postignutim u 2023. godini.

Uz prijedlog se dostavlja i odgovarajuća dokumentacija, koja se poslije odlučivanja o dodjeli pokrajinskog priznanja ne vraća predlagatelju.

Odluku o dodjeli pokrajinskog priznanja donosi Povjerenstvo za dodjelu Pokrajinske nagrade i pokrajinskih priznanja.

Podnosiocima prijedloga obvezno dostavljaju sljedeću POTREBNU DOKUMENTACIJU:

Formular – prijedlog za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje »LUDEVÍT MIČÁTEK«, koje se dodjeljuje za iznimne rezultate postignute u području ljudskih i manjinskih prava – preuzima se sa stranice www.puma.vojvodina.gov.rs,

preslika osobne iskaznice, odnosno očitana osobna iskaznica za kandidata koji je fizička osoba, odnosno izvadak iz odgovarajućeg registra za pravnu osobu, kao dokaz da je kandidat s prebivalištem, odnosno sjedištem u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini,

preslika potvrde o poreznom identifikacijskom broju – PIB-u – za pravne osobe,

dokaz o postignutim rezultatima u području ljudskih i manjinskih prava u 2023. godini,

profesionalni životopis i

preslike NAJZNAČAJNIJIH nagrada i priznanja.

Rok i način dostavljanja prijedloga: Javni Poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje »LUDEVÍT MIČÁTEK« traje do 31. listopada 2024. godine.

Prijedlozi se dostavljaju poštom preporučeno s naznakom:

»Javni poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje »LUDEVÍT MIČÁTEK«, Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad.

Pokrajinsko priznanje u području ljudskih i manjinskih prava – »LUDEVÍT MIČÁTEK«, dodjeljuje se 10. prosinca 2024. godine.

Pokrajinsko priznanje dodjeljuje se u vidu diplome i u novčanom neto iznosu od 100.000,00 dinara s pripadajućim porezima i doprinosima.

Dodatne informacije mogu se dobiti u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, preko telefona 021/487-4604 ili putem elektroničke pošte: bojan.greguric@vojvodina.gov.rs

Pokrajinski tajnik, Róbert Ótót

Gastrofest u Subotici

SUBOTICA – Udruga građana *Hrvatski Majur* treći puta organizira *Gastrofest* koji će biti održan večeras (petak, 13. rujna) u dvorištu HKC-a *Bunjevačko kolo*, s početkom u 19 sati. Mladi će sami pripremati razne gastronomske delicije koje će kasnije biti i konzumirane. Cijena ulaznice je 100 dinara u koju je uračunata konzumacija hrane i bezalkoholnog pića. Prijave, informacije i kupnja karata kod **Ninoslava Radaka** na broj telefona: 061/139-84-78.

Lira naiva u Petrovaradinu

PETROVARADIN – Susret hrvatskih pučkih pjesnika pod nazivom *Lira naiva 2024.* bit će održan u nedjelju, 15. rujna, u Petrovaradinu u organizaciji Hrvatske čitaonice i Bunjevačko-šokačke knjižnice *Ivan Kujundžić* pri KD-u *Ivan Antunović* Subotica. Bit će predstavljena i nova knjiga izabranih stihova, a gost pjesnik bit će **Zvonimir Nemet**, hrvatski autor podrijetlom iz Vojvodine.

Gastro fest u Hrtkovcima

HRTKOVCI – Hrvatsko kulturno društvo *Dr. Nikola Dogan* iz Hrtkovaca 21. rujna prvi puta organizira manifestaciju pod nazivom *Gastro fest*. Gastronomska manifestacija će biti održana u župnom dvorištu, Ulica Karađorđeva 1, u Hrtkovcima. Okupljanje sudionika je u 11 sati.

Tijekom kuhanja sudionike će zabavljati tamburaši, a nakon kuhanja će od onoga što ekipe sudionika pripreme biti poslužena večera.

Cilj manifestacije je da se prikaže pripremanje jela i hrane s područja Srijema, Bačke, Banata i Slavonije. Ekipe se mogu prijaviti na broj telefona 063/174-31-78 ili na e mail: hkdnikoladogan@gmail.com

Likovna kolonija u Bezdanu

BEZDAN – HUG *Bezdana marina* organizira šestu po redu likovnu koloniju u Bezdanu. Kolonija će biti održana u subotu, 21. rujna, na ranču *Fleš*. Održavanje kolonije podupri su Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne zajednice i Grad Sombor.

Novi Sad Film Festival

NOVI SAD – *Novi Sad Film Festival* bit će održan od 18. do 22. rujna i donosi regionalne i nacionalne premijere ostvarenja iz cijelog svijeta, predstavlja stručnjake iz IT industrije i gejminga, novosadske filmadžije, dječji, eko i muzički program i još mnogo toga drugog. Zamišljen kao

jedinstvena prilika za mlade reditelje, NSFF obuhvaća i natjecateljske selekcije studentskog i srednjoškolskog filma, kao i selekciju posvećenu filmovima u svojim završnim fazama realizacije. Najavljena su i gostovanja domaćih i svjetskih velikana sedme umjetnosti. Opširnije na: www.nsff.rs.

Virovitičko kazalište na festivalu u Subotici

SUBOTICA – Predstava *Bajka sva od šećera* u koprodukciji Kazališta Virovitica i Gradskog kazališta *Joza Ivakić* iz Vinkovaca bit će u natjecateljskom programu Međunarodnog festivala kazališta za djecu koji će biti održan od 22. do 27. rujna u Subotici. Ta predstava, čija je autorica i redateljica **Sara Lustig**, bit će igrana 27. rujna na sceni *Jadran* Narodnog kazališta. Uzrast je 6 plus, a trajanje 45 minuta. Početak je u 10 sati.

»*Bajka sva od šećera* priča je o jednoj Crvenkapici, jednoj Baki i jednom neobičnom Vuku koji voli djecu, a još više voli slatkiše i kolače. Pa tko bi, uostalom, pokraj čokoladne torte i htio pojesti Baku? Kroz jednu od najpoznatijih bajki braće **Grimm** bavimo se važnosti negativaca u bajkama i što oni nose kroz priču. Može li Crvenkapica uopće postojati bez Zločestog Vuka?«, navodi se u najavi predstave.

Na festivalu će biti prikazano 14 predstava iz Češke, Estonije, Francuske, Litve, Mađarske, Njemačke, Španjolske, Turske, Hrvatske, Slovenije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, kao i predstave domaćih kazališta iz Niša i Subotice.

Novi stalni postav Gradskog muzeja u Subotici

Zajedničko blago

Postav obuhvaća preko 1.500 eksponata koji mahom datiraju iz perioda od 18. do 20. stoljeća

U Gradskom muzeju u Subotici nedavno je otvoren stalni etnološki postav pod nazivom »Putovanje kroz vrijeme«. Postav obuhvaća preko 1.500 eksponata koji datiraju iz perioda od 18. do 20. stoljeća. Eksponati su predstavljeni tako da afirmiraju kulturna i povijesna sjećanja svih nacionalnih zajednica u gradu, a također i pojedinačna događanja, sudbine pojedinaca i obitelji.

Autor postava je viši kustos Gradskog muzeja u Subotici dr. sc. **Árpád Papp** koji kaže da izložba može biti dobra osnova za dalja istraživanja. Postav je realiziran uz potporu Udruženja muzeologa Mađarske i njihovog programa »Genius«, Ministarstva kulture Srbije i Pokrajinskog tajništva za kulturu.

Višenacionalna zajednica

Subotički muzej nije imao stalni etnološki postav od preseljena u sadašnju zgradu 2008. godine.

»Postav je značajan jer smo trebali čekati sedamnaest godina kako bismo ovo mogli realizirati, imati prostor koji je prikladan za to da se jedna višekonfesionalna i višenacionalna zajednica prikaže na jedan dostojanstven način. Nažalost, prošli smo toliko traumatičnih faza u našoj svakodnevici u posljednjih 40 godina i jednostavno moramo paziti i na osjećanja onih naroda koje prikazujemo. Trebali smo naći one dodirne točke koje su prigodne za prikazivanje. Samim tim tražio sam one točke koje su nesporne i koje se ne mogu negirati«, govori autor postava Árpád Papp.

Kako dodaje, postav se prostire u četiri dvorane, gdje prijelaz iz jedne u druge potiče svijet asocijacija i ta igra mašte se nastavlja u drugoj dvorani.

»Kada su u pitanju tematske cjeline, najveću dvoranu posvetili smo zanatstvu gdje imamo muške i ženske eksponate. Imamo obradu drveta, željeza, konopa... Ta dvorana vodi u drugu, odnosno ima 'izlaz' na tržnicu. Kao i uvijek, nakon tržnice išlo se u kavanu, te smo izložili pri-

mjer jedne stare gradske kavane. Posjetitelji će imati dojam kako su 'ušli' u prostore radionice, kavane, tržnice... Treća dvorana prikazuje ono što smo nazvali – znanje. U njoj imamo jednu vitrinu koja je posvećena **Oskaru Vojniću** i njegovoj zaostavštini, ali na znanje prva asocijacija svima je škola – tako da imamo vrijedne eksponate iz škole *Naše Gospe*, danas *Zmajevе škole*. Prije deset godina dobili smo na poklon ljekarnu koja je bila *Zilder-Lahnerova*, a izloženi su i eksponati vezani za etnomedicinu. Četvrta dvorana posvećena je praznicima. Zamišljena je kao kvazifotografija jedne svadbene povorke gdje su se našli narodi koji žive u Subotici, ovdje su izložene i narodne nošnje. Ovdje možete vidjeti profane i sakralne svečanosti«, priča Papp.

Postav će se »popravlјјati«

Najveći broj eksponata pripada »zlatnom dobu« grada (periodu iz druge polovice 19. stoljeća i prve polovice 20. stoljeća). Ali, kako Pap kaže, postoje i izuzeci.

»Napravili smo i neke iskorake, postoje i stariji predmeti poput turskih lula iz 17. stoljeća, ali i moderniji predmeti poput dječijih igraćki iz 50-ih ili 60-ih godina prošlog vijeka. Ne treba gajiti iluziju kako će ovo biti 'vječni' stalni postav, mi ćemo ovo proširivati, dopunjavati i popravljati

ti«, napominje Pap i dodaje: »Još jedna stvar koju smo, po meni, uspješno realizirali jest sjećanje. Imamo vitrinu posvećenu ženskom sjećanju – npr. uspomene s hodočašća, proštenja i muškom sjećanju – uspomene na vojku, ovdje su i glazbeni instrumenti i jedna mala pecara koja je jednostavno nezaobilazni dio muškog iskustva«.

Papp kaže kako je namjena i cilj izložbe bila stvoriti jedan ambijent koji će probuditi znatiželju.

»Svaka etnička zajednica u Subotici ima svoju priču, svoj svijet koji je kompleksan i specifičan. Zato smo nastojali vjerodostojno prikazati svačiju kulturu, a isto tako postoje točke koje su zajedničke za sve kulture. Ako ovo bude uspješna izložba, napraviti ćemo poziv za građanstvo kako bismo prikupili još materijala i sve ovo dodatno proširili i obogatili«.

Deviza izložbe, kaže Papp, mogla bi biti novi početak muzeja – odnosno suradnja stručnjaka i građanstva.

»Mada, treba nepomenuti kako se svijest ljudi mora promijeniti – muzej nije bauk. Ako nešto završi u muzeju, to ne znači da to više nećete vidjeti, ovo nije stovarište starih stvari. Ovo nije čak ni zajednička povijest nego zajedničko blago. Treba razviti svijest kod ljudi kako je ovo nešto što nije samo lijepo, već nešto što ima i priču«, zaključuje Papp.

I. B.

325 godina od potpisivanja Karlovačkog mira

Važan povijesni događaj

Mirovnim sporazumom sklopljenim u Srijemskim Karlovcima 26. siječnja 1699. između Habsburške monarhije i njenih saveznika na jednoj i Turske na drugoj dugogodišnji Veliki bečki rat 1683. – 1699. konačno je okončan

Potpisivanje Karlovačkog mira, koji se zbio prije čak 325 godina, važan je događaj u povijesti ovih prostora, pa i Europe. Zato Srijemska biskupija u srijedu, 18. rujna, organizira obilježavanje ove važne obljetnice, a tim povodom na stranicama našeg tjednika pišemo o ovom povijesnom događaju.

Od Beča do Budima

U historiografiji je posljednji rat u 17. stoljeću između Habsburške monarhije i Turske poznat pod imenom Veliki bečki rat. Nazvan je tako jer je glavni pravac prodora turske vojske bio usmjeren na Beč, prijestolnicu Habsburške monarhije i sjedište (dvor) dinastije **Habsburg**. Sultan **Mehmed IV.** koncem travnja 1683. krenuo je s velikom vojskom iz Jedrena u Beograd. Zapovjedništvo nad ovom vojskom je preuzeo veliki vezir **Kara-Mustafa**, koji je krenuo na Beč. Sultan je, međutim, ostao u Beogradu. Pohod na Beč međutim završio se katastrofalno po Tursku. Poslije dva mjeseca opsade Beč je dobio pomoć Poljske i njemačkih kneževina. Turska vojska pretrpjela je poraz 12. rujna 1683. na brdu Kalenberg kod Beča. Habsburška vojska ojačana saveznicima krenula je u protuofenzivu. Čitav niz gradova je oslobođen od Turaka. Iste 1683. oslobođeni su Parkanj i Ostrogon, a 1684. Višegrad, Vac i Pešta. Tijekom zime 1685.-1686. zauzet je Arad i otvoren je put ka Erdelju. Budim je osvojen 2. rujna 1686., a poslije njega pali su Pečuh, Šikloš, Darda, Kapošvar i Segedin.

Ustanci 1687.

Uspjesi habsburške vojske 1686. imali su veliki odjek među kršćanima na Balkanu. Tako su Srbi iz sjevernog Banata (oko Temišvara) digli ustanak 1687. Bunjevci pod svojim predvodnicima **Dujom Markovićem** i **Đurom Vidakovićem** također su stupili u službu Habsburške monarhije. Turska je pokušala uzvratiti udarac, ali je pretrpjela poraz u podnožju brda Zmajevac (Haršanj) blizu Mohača 12. kolovoza 1687. Ubrzo potom je oslobođena cijela srednja Slavonija sa Srijemom i Petrovaradinom. Pod dojmom poraza, janičari stacionirani u Beogradu

su digli pobunu. Otišli su u Carigrad i izvršili prevrat. Mehmed IV. zbačen je s prijestolja. Naslijedio ga je brat **Sulejmana II.** (1687. – 1691.). Rusija je ušla 1687. u rat na strani Austrije i pristupila Svetom savezu, koji je osnovan protiv Turske.

Oslobođenje Niša i Kosova

Naredna godina (1688.) također je prošla u znaku uspjeha habsburške vojske. Karansebeš, Šikloš, Mehadija i druga mjesta prešla su iz turskih ruku u habsburške. Međutim, najveći uspjeh habsburške vojske bilo je osvajanje Beograda 6. rujna 1688. Ono je imalo veliki odjek u Europi i kod srpskog naroda. Smatralo se da je otvoren put ka Carigradu. Pripreme za osvajanje Beograda učinjene su koncem srpnja 1688., kada je 100 Hrvata pod zapovjedništvom generala **Čakija** krenulo u izviđanje u pravcu Beograda. Naredna godina (1689.) također je

obilježena uspjesima. Nakon velike bitke 24. rujna 1689. Turci su napustili Niš, izgubili mnogo ljudstva i ratnog materijala. Habsburška vojska je sada imala otvoren put ka Kosovu i Makedoniji. Međutim, već 29. listopada 1689. u bici kod Dragomana Turci su odnijeli pobjedu i trajno zaustavili napredovanje habsburške vojske. Dodatan udarac za Habsburgovce je i smrt generala **Pikolominija** (9. studenoga).

Naredna godina (1690.) je sva u znaku povlačenja habsburške vojske i kršćanskog stanovništva Balkana.

Poslije 25 dana obrane Niš je kapitulirao pred Turcima 8. rujna 1690. Turci su izvršili masakr nad mjesnim kršćanskim stanovništvom. Nedugo potom pao je i Beograd (listopada 1690.). Turska je tako dobila važno vojno-strateško uporište za daljnju borbu protiv Austrije.

Razdoblje 1691. – 1697.

Poslije pada Beograda uslijedila je turska ofenziva. Međutim, i habsburška strana je reagirala. Tako je 19. kolovoza 1691. na brdu Mihaljevcu kod Slankamena zastavljeno napredovanje Turaka. Poginulo je oko 20.000 turskih vojnika, kao i veliki vezir **Mustafa Ćuprilić**. U bitci je poginuo Dujo Marković, koji je predvodio Somborsku narodnu miliciju protiv Turaka.

Poraz kod Slankamena je na neko vrijeme zaustavio tursku ofenzivu. Međutim, Turci su ipak bili aktivni na nekim točkama. Subotica je tako 1694. pala pod Turke. Po-

ko sandžak-begova, paša, pa i sam veliki vezir **Mehmed Elmas-paša**. Sultan Mustafa II. umalo je izgubio život. Povukao se s ostatkom vojske u Beograd.

Sarajevo 1697.

Poslije pobjede kod Sente, princ Savojski je krenuo na Sarajevo iz logora kod Osijeka. Kod Slavenskog Broda pridružio mu se pukovnik **Ferdinand Johann Kibe** sa svojim snagama. Uslijedila je posljednja habsburška ofenziva. Habsburška vojska kretala je dolinom Bosne ka Sarajevu. Pali su Doboj, Maglaj, Žepče i Vranduk. Sarajevo je spaljeno 23. listopada. Princ Savojski međutim nije se zadržao u Bosni, nego se povukao. U povlačenju su mu se pridružile brojne katoličke i pravoslavne obitelji. Između ostalog, obitelj **Brnjaković**, koja je izbjegla iz zapaljenog Sarajeva i poslije živjela u Iloku i Petrovaradinu. Zbog toga se 1697. smatra jednom od najvećih migratornih valova, kako srpskog tako i hrvatskog stanovništva.

Karlovački mir 1699.

Poslije poraza kod Sente Turska je na posredovanje Engleske i Nizozemske prihvatila pregovore o primirju. Strahovala je od napada Rusije. Međutim, i habsburški car **Leopold I.** također je strahovao od Rusije. Engleska, Nizozemska i sile Svete lige (Habsburška monarhija, Mletačka republika i Poljska) htjele su osujetiti mirovne pregovore između Rusije i Turske. U tom smislu, ruskom poslaniku određen je boravak u Petrovaradinu. Poslanici posredničkih i pregovaračkih sila nalazili su u Srijemskim Karlovcima, a turci u Beogradu. Međutim, zahvaljujući patrijarhu srpskom **Arseniju Čarnojeviću**, pregovori između Rusije i Turskog carstva su ipak završeni sklapanjem mira.

Karlovački mir je sklopljen 26. siječnja 1699. u trajanju od deset godina. Turska se morala odreći brojnih teritorija, koje je osvojila tijekom 16. stoljeća. Habsburška monarhija je dobila Ugarsku (bez Banata), Erdelj i Slavoniju (s polovinom Srijema). Hrvatska je proširena do Une i planine Velebita. Oslobođena je i Slavonija (s Kostajnicom, Dubicom i Jasenovcem), kao i jugoistočni Srijem. Granica u Srijemu je išla od Mitrovice (koja je pripala Turskoj) na Savi do Slankamena (koji je pripao Habsburškoj monarhiji) na Dunavu.

Šire gledano, međutim, ovaj mir donio je Habsburškoj monarhiji samo kratak predah, jer su ubrzo uslijedili Rat za španjolsko naslijeđe (1701. – 1714.) i Rákotzijevo ustank (1703. – 1711.), koji je Monarhiju iznutra razarao.

Umjesto drvene barake u kojoj je 1699. potpisan Karlovački mir, franjevci su podigli drvenu kapelu posvećenu Gospi od mira. Kapela mira u Karlovcima, kakvu danas znamo, podignuta je 1817. godine. Ovalnog je oblika kako bi podsjećala na okrugli pregovarački stol.

Vladimir Nimčević

sljednja veća ofenziva uslijedila je 1695. **Sultan Mustafa II.** (1695. – 1703.) je tada pokrenuo pohod na Ugarsku i Erdelj. Osvojio je 9. rujna 1695. Lipovo. Također je odnio pobjedu u krvavoj bitci kod Lugoša 21. rujna 1695. U toj bitci borili su se na habsburškoj strani pripadnici obitelji **Vojnić** (preci **Vojnića od Bajše**). Ipak, sultan Mustafa II. je prekinuo pohod i vratio se u Jedrene (2. studenoga) dijelom zbog protuofenzive habsburške vojske, a dijelom zbog jeseni i zime.

Naredne godine (1696.) sultan Mustafa II. Zabilježio je još nekoliko uspjeha u Banatu. Razbio je opsadu Temišvara i pobijedio habsburšku vojsku kod Hetina na Bečeju (26. kolovoza). Pod Temišvarom su se borili također pripadnici obitelji Vojnić. Poslije uspjeha kod Hetina, sultan Mustafa II. vratio se u Beograd, a odatle u Jedrene. Naredne godine (1697.) uslijedio je i treći i posljednji pohod sultana Mustafe II. protiv Ugarske i Erdelja. Međutim, ovaj put habsburška vojska je reagirala spremnije. Predvodio ju je princ **Eugen Savojski**. U bitci kod Sente 11. rujna 1697. izginulo je 25.000 turskih vojnika, nekoli-

Premještaji svećenika Subotičke biskupije

Kako prenosi Tiskovni ured Subotičke biskupije po nalogu biskupa **Franje Fazekasa** došlo je do sljedećih izmjena i premještaja u ovoj biskupiji. Tako je mons. **Attila Zsellér**, uz zadržavanje dosadašnjih službi, razriješen službe upravitelja župe Kraljica sv. Krunice u Budisavi,

te vikarije sv. Matej u Kaću i misnog mjesta sv. Mirko u Kovilju, a na ovo mjesto za upravitelja župe imenovan je vlč. **Nebojša Stipić**, koji je ujedno razriješen službe župnog vikara župe Ime Marijino u Novom Sadu. Vlč. **Dušan Balažević** razriješen je službe župnog vikara župe Uzvišenje sv. Križa u Srbobranu i župe sv. Mihaela Arkandela u Zmajevu, te imenovan za župnog vikara župe Ime Marijino i misnog mjesta sv. Rok u Novom Sadu.

Vlč. **Dezső Serfőző** razriješen je službe župnog vikara župe Ime Marijino u Novom Sadu, te imenovan za župnog vikara župe Uzvišenje sv. Križa u Srbobranu, župe sv. Mihaela Arkandela u Zmajevu, župe sv. Stjepana Kralja u Krušiću i župe Presveto Srce Isusovo u Crvenki, te za duhovnog pomoćnika župe sv. Rozalija u Temerinu.

Duhovna obnova u Novom Sadu

Duhovna obnova na temu *Marija i obitelj* bit će održana u subotu, 14. rujna, u crkvi Imena Marijina u Novom sadu s početkom u 15 sati. Teme koje će je obilježiti su:

»Brak i obitelj«, »Marijin primjer« i »Uloge u braku i u obitelji – suvremeni koncept/biblijski koncept«. Voditeljica duhovne obnove će biti logoterapeutica dr. sc. **Anita Dučkić Sertić** voditeljica centra za promicanje dobrobiti ranjivih osoba Hrvatskog katoličkog sveučilišta.

Crkveni god u Rumi

Na blagdan Uzvišenja Svetog Križa, 14. rujna u župnoj crkvi u Rumi bit će proslavljen crkveni god. Svečano misno slavlje u 18 sati predvodit će biskup Sisačke biskupije mons. **Vlado Košić**.

Proštenje na Subotičkoj kalvariji

U nedjelju, 15. rujna, na Subotičkoj kalvariji bit će slavljenno proštenje u čast Žalosne Gospe. Raspored svetih misa je sljedeći: u 6.30 sati je misa na hrvatskom jeziku koju

predvodi mons. **Bela Stantić**; od 7.30 do 8 sati je klanjanje na mađarskom, a misu u 8 sati na mađarskom jeziku predvodi fr. **Bende Zsolt**; od 9 do 9.30 sati je klanjanje pred Presvetim kao zadovoljština za grijeh psovke, a misu u 9.30 predvodi preč. **Domagoj Matošević**. U slučaju kiše, sve se premješta u župnu crkvu Uskrsnuća Isusova.

100 godina Beogradske nadbiskupije

Stoljeće Beogradske nadbiskupije bit će obilježeno 17. rujna u katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije u Beogradu u 18 sati. Svetu misu predvodit će državni tajnik Vatikana kardinal mons. **Pietro Parolini**. Toga dana, kako poručuju iz nadbiskupije, neće biti svetih misa u župama grada Beograda.

200 godina crkve u Hrtkovcima

Župna crkva sv. Klementa u Hrtkovcima 5. listopada obilježiti će 200 godina postojanja. Svečano misno slavlje u 11 sati predvodit će biskup Srijemske biskupije mons. **Fabijan Svalina**.

HosanaFest

Festival hrvatskih duhovnih pjesama **HosanaFest** pod geslom »Uzroče naše radosti« bit će održan 6. listopada u dvorani Tehničke škole **Ivan Sarić** u Subotici s početkom u 19 sati. Cijena ulaznice je 250 dinara, a izvođači će dan ranije imati duhovnu obnovu i pripremu za sam festival.

Zavjetno hodočašće

Zavjetno hodočašće Subotičke biskupije u Mariju Bistricu bit će 28. i 29. rujna. Organizira se put autobusima, a svi koji žele mogu se prijaviti svojim župnicima dok se ne popune mjesta. Cijena puta je 4.000 dinara.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Vjera i djela

Razmišljamo često o svojoj vjeri, ali ne znamo je li ona vidljiva i treba li uopće biti. Je li vjera samo moja privatna stvar, treba li itko znati vjerujem li, trebam li ići svuda i o tome govoriti? Na ova pitanja odgovara ovonedjeljna Božja riječ. Nije vjera moja privatna stvar, trebam je posvjedočiti, ali kako? O tome piše sv. Jakov u svojoj poslanici.

Živa vjera

»Što koristi, braćo moja, ako tko rekne da ima vjeru, a djela nema? Može li ga vjera spasiti?... vjera: ako nema djela, mrtva je u sebi« (Jak 2,14.17). Apostol Jakov želi nam naglasiti jednu vrlo važnu istinu: gdje nedostaje djelotvorna ljubav, nedostaje i stvarna vjera. Vjera koja se očituje samo riječima, bez djela i rezultata, potpuno je beskorisna. Samo ispovijedanje vjere ne sadrži nikakvu vrijednost, baš kao što je i Isus jednom prilikom rekao: »Neće u kraljevstvo nebesko ući svaki koji mi govori: 'Gospodine, Gospodine!' nego onaj koji vrši volju Oca moga koji je na nebesima« (Mt 7,21). Prava vjera nikako ne može biti svedena samo na riječi, jer ona sjedinjuje čovjeka s Kristom tako da njegove misli i njegova djela dolaze pod kontrolu njegova Duha. A sve drugo za što mislimo da je vjera nema snagu spasenja, jer je takva vjera mrtva u sebi.

Kako bi jasnije oslikao djelotvornu ljubav kao izraz prave vjere Jakov navodi primjer siromašnih brata ili sestre koji dolaze tražiti pomoć zbog svoje nemaštine. Brat ili sestra ovdje predstavljaju svakog čovjeka koji je u potrebi, a koji nam je brat ili sestra u Kristu. Oni dolaze po pomoć, pa Jakov nastavlja: »pa im tko god od vas rekne: 'Hajdete u miru, grijte se i sitite', a ne dadnete im što je potrebno za tijelo, koja korist?« (Jak 2,16). Koja je korist od vjere bez djela, nikakva, kao ni od naših riječi onima koji su došli po našu pomoć.

Zato svaki vjernik treba zastati pred svojom vjerom, razmisliti očituju li njegova djela tu vjeru, ili sve ostaje na riječima. Molimo se, puno se molimo, redovito odlazimo na svete mise, ali od siromaha okrećemo glavu, izbjegavamo bratu u potrebi, jer nam je dosadan, jer nam je zamorno izlaziti iz zone vlastita komfora kako bismo se stavili na raspolaganje bratu ili sestri u potrebi. Dobrota i ljubav trebaju nas razotkriti kao vjernika, samo tako naša vjera neće biti mrtva, u suprotnom sve su naše riječi isprazne, jer ih djela ne potkrjepljuju. Kršćanska vjera ima snagu mijenjati svijet, ali kršćani prije toga moraju prijeći s riječi na djela, a tu svatko treba početi od sebe te činiti dvostruko dobro, raditi za svoje spasenje pomažući onima koji su u potrebi. Vjera se samo djelima pokazuje i dokazuje, bez djela nema ni prave vjere.

Prihvatiti križ

Čini djela milosrđa često znači i ponijeti križ, zapostaviti sebe radi drugog. A nositi križ je također jedan od dokaza da pripadamo Kristu: »Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom. Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga; a tko izgubi život svoj poradi mene i evanđelja, spasit će ga« (Mk 8,34-35). Čovjek voli ovaj život i sva užitivanja i radosti koja ovaj život može pružiti. A kršćanin zna da je pravi život tek u vječnosti, zato se ne boji uzeti križ, umrijeti svijetu, umrijeti sebi, jer ga čeka nešto bolje od svega ovoga, kad dođe kod Gospodina. Teško je odreći se sebe, teško je odbaciti život kakav svijet nudi kao savršen, to može samo onaj koji se prepušta vodstvu Duha Svetoga, onaj koji istinski pripada Kristu. To je odraz snažne vjere, koja nije samo riječ.

Stjepan Kolar, grafički dizajner

Plakat prvi kontakt s događajem

Logo Gradskog muzeja Sombor, nastao prije više od 40 godina, muzej koristi i danas, a njegov autor je Stjepan Kolar, grafički dizajner. Dvadeset godina Kolar je bio dizajner plakata za moto utrke u Rijeci. Autor je i grba Subotice koji nikada nije postao službeni grb grada

Stjepan Kolar rođen je u obitelji **Matije** i **Mande** (rođene **Gorjanac**) 1936. godine u Batini. Tamo je završio osnovnu školu i stolarski zanat. Želja mu je uvijek bila raditi posao koji ima veze s crtanjem, naročito kada je u vojsku otišao u Zagreb i imao prilike vidjeti reklame, natpise, uređene izloge, plakate... »Kada sam završio vojsku, došao sam u Sombor tražeći posao. Prva adresa bila mi je poduzeće za ekonomsku propagandu. Poslali su me da se raspitam kod **Šebike**, a bio je to kasnije čuveni somborski slikar **Sava Stojkov**. Za najave u kinima tada nije bilo plakata već su se plakati crtali i Sava mi je dao zadatak da nacrtam jedan plakat, a bila je to najava za film *Piknik* s **Kim Novak**, kako bi vidio imam li uopće smisla za taj posao. Kada je vidio crtež, samo je pitao: 'možeš li doći raditi?'«, priča Stjepan i dodaje da su se plakati tada pravili ručno, temperom i četkicama.

U to vrijeme, a bio je to kraj 50-ih godina, somborsko poduzeće radilo je sajmove u Beogradu i Novom Sadu. Pripremali su štandove, ispisivali reklame, nazive tvrtki, proizvoda, aranžirali... Na svim tim poslovima radio je i Stjepan. Uz to, bio je i crtač plakata za repertoar u kinu Doma JNA.

»Instrukcije sam dobivao od kinooperatera, koji mi je davao tekst koji treba biti na plakatu«, priča Stjepan.

Nakon što se poduzeće u kome je radio ugasilo prešao je u novi Kulturno-propagandni centar u kome je otvorena i galerija. Radio je isti posao slikanja panoa, transparenta, reklama, aranžiranje izloga...

Plakati za utrke u Rijeci

Pratio je Stjepan natječaje koje su objavljivala razna poduzeća i ustanove za logo, grafičko rješenje naziva, grba. Prvi natječaj na koji se prijavio bio je Nacionalni

park Fruška gora, drugi *Jugopetrol*, gdje je dobio drugu nagradu.

»Nisu tada poduzeća imala svoje logoe, pa su raspisivala natječeaje kako bi dobili što više prijedloga. Još jednom kažem: sve se radilo ručno, a ja sam nastojao biti što precizniji«, kaže Stjepan.

Željan da vidi kako izgledaju tada velike moto utrke otišao je u Rijeku, na svom motociklu.

»Fascinirala me je tamo brzina, masovnost, pa sam napravio skicu plakata za te utrke i poslao im. Prihvatili su moj plakat i pozvali da budem njihov gost. Toliko su bili susretljivi da su jedan plakat poslali u Sombor i zamislite moje iznenađenje kada sam taj plakat vidio u Somboru. Nisam to uradio za novac i predložili su mi da uradim plakat i za narednu godinu, što sam ja prihvatio. I tako je počela naša suradnja 1967. godine i trajala je sve do početka rata. Zamislite osjećaj: putujete za Rijeku, a u Zagrebu, Karlovcu i dalje uz put vidite svoj plakat. Dođem u Rijeku i Opatiju, pa prema Trstu, a oni puni mojih plakata«, kaže Stjepan koji je posljednji plakat za utrku u Rijeci uradio 1990. godine.

Dogovore oko plakata vodio je s glavnim čovjekom za utrke tako što su jedan drugome slali pisma, na kockastom papiru. Osim Gradskog muzeja, Stjepan je crtao

logoe za mnoga somborska poduzeća koja su godina-ma bila njihov prepoznatljivi znak. Somborci ih pamte po tome, iako već desetljećima ne postoje.

»Najjednostavnija rješenja su i najbolja, ali do njih je najteže doći. Plakat u funkciji događaja isto je što i jedna rečenica u kojoj je suština nekog ogromnog referata. Plakat je dugo bio opterećen tekstom i to mu je najveća mana. Primijetio sam to i s jasnom namjerom uskočio sam u takvu prazninu. Rješenja nalazim u traganju za simbolom koji će najrječitije govoriti, poticati interesiranje za događaj kome je namijenjen, a istovremeno pružati mogućnost umjetničke kreacije. Plakat je prvi kontakt sa sadržajem nekog događaja i u tome je njegova snaga i izazov«, riječi su Stjepana Kolara objavljene 1983. godine u *Somborskim novinama*.

Nesuđeni subotički grb

Stjepan Kolar dobio je 1981. godine prvu nagradu za idejno rješenje grada Subotice. Od dvadeset radova koji su tada pristigli iz svih krajeva Jugoslavije žiri koga su činili predsjednik **Boško Kovačević** i članovi **Josip Klar-ski**, **Andrija Pejić**, **Milka Mikuška**, **Ana Bešlić**, **Milan Solarov**, **Pavle Vasić**, **Goran Martinović**, **Bela Berkeš** i **István Szajkó** odabrao je Stjepanov. On je ispunio sve zahtjeve natječaja u kome je bilo navedeno da grb treba simbolizirati zajedništvo naroda i narodnosti, jedinstvo svih naroda koji žive i rade u Subotici, žitorodni kraj i laku industriju.

Međutim, ovo rješenje nikada nije postalo grb Subotice, jer nije prihvaćen na sjednici Skupštine općine. Obrazloženje je bilo da na njemu nema ni jednog prepoznatljivog obilježja Subotice i da on može biti simbol bilo kog grada. Kolar se sjeća i da je primjedba je bila da klas žita više podsjeća na veliko slovo U.

Z. V.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za
obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 40 35, +381 21 487 43 30
ounz@vojvodina.gov.rs
vojin.jovancevic@vojvodina.gov.rs
gorana.kukobat@vojvodina.gov.rs
KLASA: 002610635202409427 001 000 000 001
DATUM: 10. 9. 2024. godine

Na temelju članka 15. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Sl. list APV*, broj: 37/2014, 54/2014 – drugi propis, 37/2016, 29/2017, 24/19, 66/2020 i 38/2021), članka 6. stavka 3. Pokrajinske skupštinske odluke o ustanovljavanju nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, broj: 54/2018), članka 4. i članka 5. stavka 2. Pokrajinske uredbe o postupku za dodjelu pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, broj: 6/2019), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje

JAVNI POZIV
za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u
području obrazovanja – Priznanje »Đorđe Natošević«

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje javni poziv svim zainteresiranim predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama, odgojiteljima u predškolskim ustanovama, nastavnicima u osnovnim i srednjim školama i pedagozima i psiholozima u ovim ustanovama u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, da se prijave za Priznanje »ĐORĐE NATOŠEVIĆ«, koje se dodjeljuje za iznimne rezultate postignute u 2023. godini u odgojno-obrazovnom radu.

Pravo predlaganja kandidata za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja imaju pravne i fizičke osobe.

Pravo na pokrajinsko priznanje ima fizička ili pravna osoba s prebivalištem, odnosno sjedištem u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini.

Prijedlog se dostavlja u pismenoj formi s obrazloženjem, podacima o kandidatu i rezultatima njegovog rada postignutim u 2023. godini.

Uz prijedlog, dostavlja se i odgovarajuća dokumentacija, koja se nakon odlučivanja o dodjeli pokrajinskog priznanja ne vraća predlagatelju.

Odluku o dodjeli pokrajinskog priznanja donosi Povjerenstvo za dodjelu nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih priznanja.

Podnositelji prijedloga obvezno dostavljaju sljedeću POTREBNU DOKUMENTACIJU:

Formular – prijedlog za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja – Priznanje »ĐORĐE NATOŠEVIĆ«, koje se dodjeljuje za iznimne rezultate postignute u odgojno-obrazovnom radu – preuzima se sa stranice www.puma.vojvodina.gov.rs

presliku osobne iskaznice, odnosno očitane osobnu iskaznicu, za kandidata koji je fizička osoba, odnosno izvadak iz odgovarajućeg registra za pravnu osobu, kao dokaz da je kandidat s prebivalištem u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini,

presliku potvrde o poreznom identifikacijskom broju – PIB-u – za pravne osobe,

dokaz o postignutim rezultatima u području obrazovanja u 2023. godini,

profesionalni životopis i

preslike NAJZNAČAJNIJIH nagrada i priznanja.

Rok i način dostavljanja prijedloga: Javni Poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja – Priznanje »Đorđe Natošević« traje do 31. listopada 2024. godine. Prijedlozi se dostavljaju poštom preporučeno s naznakom Javni poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja – Priznanje »Đorđe Natošević«, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad.

Pokrajinsko priznanje u području obrazovanja – Priznanje »Đorđe Natošević« dodjeljuje se 25. studenoga 2024. godine.

Pokrajinsko priznanje dodjeljuje se u vidu diplome i u novčanom neto iznosu od 100.000,00 dinara s pripadajućim porezima i doprinosima.

Dodatne informacije mogu se dobiti u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice preko telefona 021/487-4035, 021/487-4330 ili putem elektroničke pošte: vojin.jovancevic@vojvodina.gov.rs ili gorana.kukobat@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKI TAJNIK, Róbert Ótott

Kneginja Angelina

U nedilju, 15. septembra ove 2024. g. će se devedest i treći put u Sonte izigravat grožđe-bal. Kad goda su se sami Sončani sigrali, a u današnje vrime nema više nit dovoljno ljudi, nit novaca za održat ga. Tako sad u njemu sigru i strancki ljudi i žene i momci i divojke. Sigre sa konjma više nema, tj. nema pudara da jašu konje, a u selu nema ni konja dovoljno. Nema

više ni „Cigana“ u njevi čatrlja, krpilonce, vračara, vraga, vištica, majmuna i medvida. Na stara vrime na nas još podsiti „perjaš“ sa punom torbom „perja“ (usitnitoga batića, ploda rogoza).

Puno toga se prominijilo, al igrokaz uveče na dan samoga grožđe-bala je osto isti još od fundamenta. Ostale su i pudarice i pudari (čuvari i čuvarice vinograda) što pivu i igru u okititi kolija. Još postojava i stari pudar sa

štapom ispod pazuva za rastiravat lopove iz vinograda, sa zvoncim i krepetalom u šaka, za vijat škvorce. Ostale su narodne nošnje kitnjaste, živi boja, vikovima u cilo-sti ručno izrađivane. Ostala je banda svirača što pratu pivače i igrače na koli sa gizdavima konjma (baš zotu priliku otrani i timariti) kroz cilo selo, pa istom zaustavu kolija na čošova, a igrači igru šokačko i bačko kolo, jel „po dvoj“. Ostali su i kneginja i knez što su urediti da ne mož bit bolje. „Usigenču“ se u najlipše uredite karuce, pa se kroz cilo selo modu ko da velu: - Ta, nismo mi Šokci makar ko!

Na slike je Angelina Zlatar, Đokina (r.1960.g.). Ovu sliku je naslikovo uljanima bojama priko crno-bile fotografije naš Sončanin slikar i fotograf Milorad Dželetović (1936-2012). Angelina je kneginja pedesetoga grožđe-bala, 1978.g. u svoji mladi 18 godina. Angelinin knez je bijo Branko Kuruc, Kuručev (1960-2021). Angelina je imala drik (stas) baš za nošnju, a oko sebe mater sa više stariji osoba koje su se razumile u nošnju i grožđe-bal, pa je bila uredita brez greške ko i njezin knez. Spravna držanja, ispravna ponašanja, vedri očiju i uvijek nasmijana, lipa kneginja je zaslužila ovu sliku 150x100cm koja još i dan danas stoji na vidljivom mjestu u osnovne škole „Ivan Goran Kovačić“ u Sonte. To nije samo slika već pravi primer, što bi Šokci rekli, razgled, kako se kneginja treba urediti. Na pedesetogodišnjicu grožđe bala 17. septembra 1978.g. grožđe bal je trajao tri dana. 15. IX karucama je grožđe bal išo u Apatin, 16. IX je bilo takmičenje pivača, a 17. IX je sigran cili dan i večer u Sonte.

Vako se nije u prošlosti uređivala samo kneginja grožđe-bala. Vako su se uređivale naše mlade (neviste) ka su se udavale, na sam dan vinčanja. Još jedamput su se uređivale baš isto tako prvu nedilju posli vinčanja na veliku misu. Na tu misu ji je vodila najčešće zaova koja je prostrla na vidnije mjesto nuz kore bili čilimac (na kojemu su

klečali na vinčanju mlada i đuevgija), a otkala ga je mladi na mater baš zote prilike. Za vrime mise mlada je tu prvu nedilju posli vinčanja ope klečala na njemu i nikada više.

Šta je to identitet jednoga naroda jel njegovoga dila?! To su niti koje se protežu i čvrsto vežu svit (iako su možda kadgod izlizane i tanke) kroz vikove, svojim divanom, virom, nošnjom, ponašanjem i običajima.

Ruža Silađev

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4502, 487 4602
F: +381 21 487 46 14
Ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 002574714 2024 09427 001 001 000 001
DATUM: 6. 9. 2024. godine

Na temelju članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje modernizacije infrastrukture ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja i učeničkog standarda na teritoriju AP Vojvodine (*Službeni list APV*, broj: 7/23 i 5/24) i Pokrajinske skupštinske odluke o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2024. godinu (*Službeni list APV*, broj: **45/23 i 37/24 – rebalans**), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: Tajništvo) raspisuje

NATJEČAJ

ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE NABAVE OPREME – VIDEONADZORA U FUNKCIJI PROMOVIRANJA I UNAPRJEĐENJA SIGURNOSTI UČENIKA ZA USTANOVE SREDNJEG OBRAZOVANJA I ODGOJA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE U 2024. GODINI

Natječaj se raspisuje na iznos sredstava osiguranih Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2024. godinu („Službeni list APV”, broj: 45/23 i **37/24 – rebalans**), i to za financiranje i sufinanciranje nabave opreme za videonadzor i opreme za povezivanje s nadzornom sobom, za ustanove srednjeg obrazovanja i odgoja na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine u ukupnom iznosu od **60.000.000,00 dinara**.

Realizacija finansijskih obveza obavljat će se sukladno likvidnim mogućnostima proračuna Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2024. godinu.

UVJETI NATJEČAJA

1. Podnositelji prijave

Pravo sudjelovanja na Natječaju imaju ustanove srednjeg obrazovanja na teritoriju AP Vojvodine, čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave.

2. Kriteriji raspodjele sredstava

Kriteriji raspodjele sredstava po Pravilniku o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje moderni-

zacije infrastrukture ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja i učeničkog standarda na teritoriju AP Vojvodine su:

značaj realizacije projekta u odnosu na sigurnost učenika, nastavnika i zaposlenika koji koriste objekte, značaj realizacije projekta u odnosu na osiguravanje kvalitetnih uvjeta za izvođenje odgojno-obrazovnog rada, finansijska opravdanost projekta, održivost projekta, lokalni, odnosno regionalni značaj projekta, aktivnosti koje su poduzete u cilju realizacije projekta, osigurani izvori sredstava za realizaciju projekta.

U slučaju podnošenja prijave sa sufinanciranjem nabave opreme, sredstva osigurana na ime udjela ustanove mogu biti vlastita, iz donacija i iz proračuna svih razina vlasti.

Prednost u dodjeli sredstava po Natječaju imat će ustanove koje dostave izjavu da će lokalna samouprava na čijem teritoriju ustanova ima sjedište, najkasnije do 30. lipnja 2025. godine, financirati opremanje nadzorne sobe, koja će se nalaziti u prostorijama lokalne policijske postaje (ukoliko postoji) ili u drugom odgovarajućem prostoru, sukladno zakonu.

Jedna ustanova može podnijeti samo jednu prijavu na Natječaj, koja može glasiti na maksimalno 2.000.000,00 dinara.

Nakon dodjele sredstava po Natječaju, Korisnik je dužan prilikom nabave opreme postupati sukladno odredbama Zakona o javnim nabavama (*Službeni glasnik RS*, broj: 91/2019 i 92/2023).

NAČIN PODNOŠENJA ZAHTEJEVA

Zahtevi za dodjelu sredstava podnose se na jedinstvenom obrascu Tajništva (jedna ustanova podnosi samo jednu prijavu). Cjelokupna natječajna dokumentacija može se preuzeti od **6. rujna 2024. godine** na internet-skoj adresi Tajništva **www.puma.vojvodina.gov.rs**

Zahtevi se dostavljaju putem pošte na adresu: **POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE, BULEVAR MIHAJLA PUPINA 16, 21000 NOVI SAD**, s naznakom naziva natječaja, ili

osobno predajom pisarnici pokrajinskih tijela uprave (na navedenu adresu) u vremenu od 9 do 14 sati. Prijave dostavljene osobno ili putem pošte, obvezno se dostavljaju i u elektroničkom obliku, skenirano u PDF formatu, putem aplikacije Tajništva <http://185.166.125.155/konkursi/>, izborom odgovarajućeg javnog natječaja na koji se odnosi prijava.

Uz prijavu na Natječaj podnosi se:

neobvezujuća ponuda – predračun za nabavu opreme za videonadzor i opreme za povezivanje s nadzornom sobom, postavljanje i puštanje u rad (u navedenoj ponudi – predračunu, vrijednost opreme treba biti veća od vrijednosti usluge ugradnje opreme);

u slučaju sufinanciranja dostaviti dokaz o osiguranim sredstvima za sufinanciranje nabave opreme (ugovor, rješenje, izvadak iz proračuna jedinice lokalne samouprave, financijskog plana ustanove ili slično) zajedno s uredno potpisanom i pečatiranom Izjavom odgovorne osobe ustanove/jedinice lokalne samouprave o udjelu u sufinanciranju nabave predmetne opreme (Izjavu dostaviti u slobodnoj formi) i opcionalno:

Izjava lokalne samouprave na čijem teritoriju škola ima sjedište da će, najkasnije do 30. lipnja 2025. godine, financirati opremanje nadzorne sobe koja će se nalaziti u prostorijama lokalne policijske postaje (ukoliko postoji) ili u drugom odgovarajućem prostoru, sukladno zakonu.

Rok za podnošenje prijava na Natječaj je 20. rujna 2024. godine.

Tajništvo zadržava pravo od podnositelja prijave, po potrebi, zatražiti dodatnu dokumentaciju i informacije, odnosno za dodjelu sredstava odrediti ispunjenje potrebnih uvjeta.

Povjerenstvo neće razmatrati:

nepotpune prijave,

nepravodobne prijave (prijave poslane nakon roka koji je označen kao posljednji dan Natječaja),

nedopuštene prijave (prijave koje su podnijele neovlaštene osobe i subjekti koji nisu predviđeni Natječajem),

prijave koje se ne odnose na Natječajem predviđene namjene,

prijave korisnika koji u prethodnoj kalendarskoj godini nisu opravdali sredstva dodijeljena od strane Tajništva kroz financijska i narativna izvješća.

Rezultati Natječaja će biti objavljeni na mrežnoj stranici Tajništva.

Zainteresirane osobe dodatne informacije u vezi s realizacijom Natječaja mogu dobiti u Tajništvu na brojeve telefona 021/487 4502 i 487 4602.

POKRAJINSKI TAJNIK, Róbert Ótót

Dragi čitatelji *Hrcka*!

Nova školska godina najavljuje i novi broj našeg podlistka. Tako će novi, rujanski broj *Hrcka* izaći u petak 20. rujna. Kako ste i naviknuli i ove školske godine *Hrcko* će izlaziti svakog pretposljednog petka u mjesecu i slobodno ga potražite od vaših učiteljica ili razrednih starješina, jer svatko od vas dobiva na dar svoj besplatan primjerak.

Ukoliko vas ima više, te nije poslan dovoljan broj primjeraka, neka se vaši učitelji, ravnatelji... jave u redakciju i to ćemo vrlo brzo nadoknaditi. Znae da *Hrcko* ima i svoju nagradnu igru, pa se uključite i naše nove prijatelje – prvaše obučite kako se to radi.

Uz sve to čekamo i vaše likovne i literarne radove, pa nemojte gubiti vrijeme nego šaljite, jer brzo će i listopad.

Vidimo se!

Ž. V.

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobojni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.
Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25
Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem njivu u Mišićevu površine 2 katastarska jutra, 14.000 eura. Informacije na telefon 064/300 76 14.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva »VOJPUT« d.o.o., Đure Đakovića br. 10, Subotica, podnio je dana 9. 9. 2024. godine Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »Izgradnja objekata kompleksa asfaltne baze na Bikovu«, na katastarskim parcelama br. 166 i 103/9 K. O. Bikovo, Subotica (46.00022°, 19.68047°), evidentiran u pisarnici Gradske uprave Subotica pod brojem IV-08/I-501-111/2024;

Uvid u podatke i dokumentaciju iz predmetnog zahtjeva može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na okoliš osobno ili poštom (Trg slobode br. 1, Subotica, Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša – Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 129).

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 17. 9. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Zapisi s Lastova

Povratak ronjenju

Svoje dojmove o tome kako je bilo na nekom odmoru rangiram po količini pričanja nakon povratka. Ne samo da ne mogu prestati pričati o svom povratku ronjenju nego i kada to ne činim, živim u doživljajima i sjećanjima. Jasno je da mi pisanje o tome pričinjava jednako zadovoljstvo.

U ovom nastavku željela bih prvo malo pričati o ljudima s kojima sam se zaputila na ovo putovanje. Kao što sam spomenula, oni su neformalno društvo okupljeno oko svog zajedničkog hobija, ronjenja. Imaju super naziv koji ih sjajno opisuje – *Lazy divers*. Iako im je u zaštitnom logou ljenjivac, oni su sve samo ne lijeni. Niti u životu, niti u ronjenju. Imala sam priliku putovati s njih još petnaest, mada ih ima mnogo više. Raznih profila i struka ima u ovoj grupi. Programeri, dizajneri, dekorateri, pravnici, testeri... I svi sve ostavljaju iza pregrada i oblače svoja odijela, namiještaju boce, regulatore, vozikaju se čamcima i uranjaju u najljepše dubine. Svi su tu za jednoga, prilagođeni najslabijoj karici i zajedno rastu. Prihvaćaju pridošlice kao da su ih oduvijek poznavali, i rone. Svima želim priliku da budu dio ovakve grupe. Sretna sam što imam priliku biti s ovakvim ljudima. Ovih dana to posebno cijenim jer dobivam podsjetnik od okoline da nisu baš svi ljudi raspoloženi za toplinu, za širenje dobrog i lijepog. Nikada mi neće biti jasno zašto ljudi ne pomažu jedni drugima ili barem zašto odmažu kada od toga nemaju baš nikakvu korist? Zašto nisu u nastojanju da čine dobro iako od toga neće imati nikakvu korist? Ja se fenomenalno osjećam ako mogu pomoći nekome. No, ne želim širiti priče o ljudima koji nemaju empatiju iako se od njih očekuje da empatiji uče druge. I to najmanje u dijelu kada pišem o divnim ljudima koji nikako nemaju veze s ovim mojim problemom.

Dakle, ronjenje i Lastovo, dan drugi. Prethodni strah od bola u uhu bio je opravdan, javio se već prvog dana i iako se do posljednjeg dana ta naša borba izjednačeno odvijala, malo je uho bolelo, više sam uspijevala stišati ga izjednačavanjem pritiska, ono u čemu je pobjeđivalo

je činjenica da mi je sluh oslabio u lijevom uhu i ostao takav do dana današnjeg i sada, osim što slabije čujem na to uho, kada govorim imam osjećaj kao da mi je glava u bačvi, pa dobivam efekte odjeka. No, to je mala cijena koju sam platila za svaki predivan zaron.

Drugog dana ronimo na dvije nove lokacije. Jedna je Maslovnjak classic, a druga Maslovnjak East. Pomjeramo granice dubine i stižemo do mog dotadašnjeg maksimuma dubine, do 36 metara. Osjećaj propadanja kroz vodu u velikom plavetnilu je neopisiv i fantastičan. U isto vrijeme ste i ptica i riba. A smiren, ujednačen zvuk disanja u regulator i na bocu daje vam dodatnu čaroliju. Žao mi je što me bol u uhu uvijek usporava u tom doživljaju jer ne mogu kao ostali slobodno krenuti od samog starta, nego moram usporavati na svaki metar do deset metara kako bih što uspješnije izjednačila pritisak u ušima. Svaki put mi je to pošlo za rukom, a kao nagradu sam dobivala divnih četrdesetak minuta najljepše intime s Jadranom i svim njegovim stanovnicima zatečenim na istim lokacijama kao i ja.

Neću redom pobrajati lokacije jer vjerovatno slabo kome što znače, ali ću spomenuti da sam imala priliku roniti s barakudama i da je osjećaj sresti jato ovih prilično velikih riba sjajan. Dalje u zapis svakako mora ući da se osobito radujem susretima s hobotnicama iako mi ne polazi za rukom izmamiti ih da izađu iz svog zatrpanog brloga. Previše su sramežljive. Vidjela sam i jegulju prvi put u dosadašnjem ronjenju, a i imala čast da me pozdravi živa periska, kojih je u našem Jadranu sve manje. Poseban događaj koji svi prepričavaju bila je raža iznad koje sam prošla, ali je spletom okolnosti nisam vidjela. Kasnije je bilo nemoguće da joj se vratimo i prije svega veoma nesigurno.

O zaronima na koje nisam uspjela otići i još po nešto o Lastovu i cijelom putovanju ću napisati u završnom dijelu ove moje ronilačke avanture u narednom broju.

Gorana Koporan

Poraz i pobjeda

Minimalnim trijumfom (1:0) protiv Poljske u Osijeku nogometaši Hrvatske uhvatili su priključak za vrh tablice

PORTUGAL – HRVATSKA 2:1

U svom premijernom susretu nove sezone Lige nacija prošlogodišnji finalist Hrvatska poražena je u Lisabonu od Portugala (2:1), ali kada se zbroje dojmovi ipak nije razočarala. Izbornik **Zlatko Dalić**, zbog ozljeda, nije mogao računati na nekoliko standardnih igrača (**Juranović**, **Stanišić**, **Majer**), kao ni na senatorski dvojac **Brozović** i **Vida** (oprostili se od *vatrenih*) pa je na čuveni Luz izveo rekonstriranu momčad. Minimalan

Foto: HINA/ Damir SENČAR

poraz ne bi se smio smatrati pretjerano tragično jer je reprezentacija u svojevrsnom traženju najboljih rješenja u obrambenoj i veznoj formaciji, a natjecanje u Ligi nacija trebalo bi biti svojevrsni pokusni balon za predstojeće kvalifikacije za sljedeće Svjetsko prvenstvo u SAD-u, Kanadi i Meksiku 2026. godine. U duhu ovakvog taktičnog promišljanja izbornik je u Lisabonu izveo sljedeću jedanaesticu: **Livaković**, **Sosa**, **Šutalo**, **Pongračić**, **Gvardiol**, **Jakić**, **Pašalić**, **Kovačić**, **Modrić**, **Baturina** i **Kramarić**. Oba gola su pala upravo u prvom dijelu pa je Dalić početkom drugog poluvremena zamijenio Pongračića (**Čaleta-Car**), te izvršio još i sljedeće izmjene Baturina (**Matanović**), Pašalić (**Sučić L.**), Modrić (**Sučić P.**) i Jakić (**Perišić**). S novim igračima, osobito debitantom Matanovićem u vrhu napada i središnjim dvojcem Sučića, Hrvatska je počela igrati mnogo brže i agresivnije prema suparničkom голу, što u konačnici daje i prve jasnije obrise moguće buduće transformacije.

HRVATSKA – POLJSKA 1:0

Veoma važan susret za reprezentaciju Hrvatske, nakon startnog kiksa u Portugalu, odlučio je genijalan slobodnjak žive legende hrvatskog nogometa, jednog jedinog – Luke Modrića. Na semaforu je tekao 52. minut, Petković je izbio faul na šesnaest metara od protivničkog gola, a onda je loptu uzeo on! Namjestio je i par trenutaka kasnije velemajestorski poslao u lijevi gornji kut **Škorupskog**. Poljski vratar nije ni trepnuo, a Opus Arena je eksplodirala! Hrvatska je povelila i uspjela zadržati minimalno vodstvo do kraja susreta. Velika pobjeda koja je krunisana majstorijom čovjeka koji je igrao 180 susreta u reprezentativnom dresu i gol postigao dva sata prije svoga 39. rođendana. Uz odličnu partiju kapetana, nikako se ne smije izostavi-

Modrić drugi na vječitoj listi

Kapetan Hrvatske u Osijeku je upisao 180. reprezentativni susret i sada je uz **Ramosa** (Španjolska) na drugom mjestu euro rekordera. Prvo mjesto s velikom prednošću drži **Cristiano Ronaldo** (218).

ti i više nego solidnu partiju svih ostalih reprezentativaca. Odlično su funkcionirale sve linije koje su majstorski povezivali svi vezni igrači, Modrić i Kovačić prije svih, ali i oba Sučića. Matanović je čak sedam puta u potencijalnim gol situacijama, Petković je standardno bio efektivan u svojoj igri kada je okrenut leđima protivničkom голу. A nikako ne treba izostaviti ni sigurnu igru Šutala i Gvardiola u zadnjoj liniji. Ova važna pobjeda pripada svim *vatrenima*, ali i svim navijačima...

LIGA NACIJA

Portugal je tijesno svladao Škotsku (2:1) i drži prvo mjesto na tablici s maksimalnim učinkom od 6 bodova. Hrvatska se pobjedom u Osijeku bodovno izjednačila s Poljskom i trenutačno su na diobi 2.-3. mjesta s 3 boda, dok je Škotska posljednja s dva poraza. U listopadu slijedi nastavak Lige nacija i Škotska stiže na Maksimir (12. listopada, 18 sati), a tri dana kasnije slijedi gostovanje u Poljskoj (20.45). Nakon uvodne nesigurnosti na startu ovog natjecanja, momčad izbornika Dalića je, čini se, prebrodila još jednu tranziciju. Pobjeda protiv Poljske važna je za dobro ozračje i objektivni optimizam pred sljedeće susrete. Pa neka se trend nastavi i u listopadu.

D. P.

Salašari somborski prvi na maratonu Vukovar – Ilok

Veslačka udruga *Dunavska čikla* ove godine organizirala je 13. *Maraton čikli Vukovar – Ilok*, koji je održan u subotu, 7. rujna 2024. godine. Utrka je okupila posade iz Hrvatske i inozemstva koje u čiklama veslaju dionicu Dunavom od Vukovara do Iloka u dužini od 35 kilometara. Udruga je tijekom nekoliko godina izradila vlastite čikle po uzoru na stare, tradicionalne modele, te je svakoj posadi na raspolaganju jednaka čikla. Veslačka ekipa HKUD-a *Vladimir Nazor Salašari somborski* osvojila je prvo mjesto, dok je ženska ekipa u apsolutnoj kategoriji bila četvrta, a u ženskoj konkurenciji u kojoj su bile dvije ekipe bile su prve.

Start je bio u Vukovaru kod veslačkog kluba, a završetak utrke bio je u Iloku, ispred hotela *Dunav*. Svake godine do sada, osim 2020. kada je utrka otkazana zbog pandemije covid-19, veslačka ekipa HKUD-a *Vladimir Nazor Salašari somborski* sudjelovala je na ovom maratonu. Ove godine veslači su izborili prvo mjesto. Kako u šali kaže kapetan ekipe **Gašpar Matarić**, tradicijski svake pete godine osvoje prvo mjesto.

»Vesla šest veslača i jedan kormilar. Ove godine smo opet imali i žensku ekipu, koja također vesla u istoj formaciji. Utrka je dosta naporna – samo veslanje za muške ekipe trajalo je oko tri i pol sata, dok je za ženske trajalo nešto duže. Dunav je ove godine bio iznimno niskog vodostaja, a sam maraton se vesla u njihovim čamcima, takozvanim dunavskim čiklama.

Do sada su uglavnom bile samo muške ekipe, ali polako se uključuju i žene. Prošle godine naše veslačice bile su prva ženska ekipa koja se prijavila i odveslala utрку. Nadam se da će sljedeće godine biti još više prijavljenih ekipa. Ove godine smo osvojili prvu nagradu, a odmah iza nas bila je ekipa pod nazivom *ZG-Iločani*, dok je treće

mjesto pripalo domaćoj ekipi iz Iloka. Cijeli maraton je izuzetno dobro organiziran i svake godine se s veseljem odazovemo njihovom pozivu. Mislim da će tako biti dokle god budemo veslali«, rekao je Gašpar Matarić.

I. U.

POGLED S TRIBINA

Davisov kup

Hrvatska muška tenis reprezentacija igrat će u petak i subotu (13. i 14. rujna) protiv Litve u Prvoj skupini novoga formata Davisova kupa. Izbornik **Velimir Zovko** za ovaj susret nije mogao računati na trenutačno najboljeg hrvatskog tenisača **Bornu Ćorića** (otkazao nastup) pa će se morati osloniti na mlađe snage koje će predvoditi na prvoj ploči uznapredovali **Duje Ajduković** (105. na ATP ljestvici). Uz njega u momčadi su još: **Borna Gojo**, **Mili Poljićak** i **Matej Dodig**, dok će u igri parova igrati najbolji hrvatski par **Mate Pavić** i **Nikola Mektić**. Varaždin se pokazao kao odličan organizator, a ovoga puta bi publika trebala biti veoma važan faktor, s obzirom na mladost momčadi koja ima veliku zadaću vratiti dvostrukog osvajača

ovog natjecanja u elitni razred. Naime, pobjedom bi Hrvatska stekla uvjet da se u sljedećoj sezoni plasira u tzv. Qualifier skupinu i ponovno zaigra u finalnoj fazi gdje se natječu najbolje reprezentacije svijeta. Razloga za optimizam ima mnogo jer su »mladi lavovi« u velikom usponu, a igra na razini Davisova kupa će im mnogo značiti za potrebito iskustvo u daljnjem napretku prema najvišoj teniskoj sceni. Također, igra u najjačem momčadskom natjecanju »bijelog sporta« uvijek je bila specifična i dodatno motivirajuća jer se u samo jednom susretu mnogo toga može napraviti. Upravo je Gojo tako prije par sezona eksplodirao u duelima ovoga prestižnog natjecanja. Pa što ne bi tako bilo i ovoga puta u Varaždinu. Ulog je velik, jer je povratak u najkvalitetniji razred svjetskoga tenisa svakako imperativ. Protivnik je po mjeri, a sve ostalo ćemo vidjeti tijekom ovoga vikenda u Varaždinu.

D. P.

Umotvorine

- * Umjetnost je uzdići se do jednostavnosti.
- * Pravi trenutak čeka pravo vrijeme.
- * Uživaj kad možeš i izdrži kad moraš.

Vicevi, šale...

- Ljubavi, stavio sam jutros tri piva u frižider da mi se hlade, a sada ima samo jedno!
- To treće nisam vidjela...

Kucam susjedu na vrata:

- Susjed, oprosti što dolazim u ove kasne sate, ali jesi li vidio moju mačku?
- Nisam, žao mi je.
- Vadim mačku iz torbe:
- Evo, gledaj!

Mudrolije

- * Ne možeš promijeniti istinu, ali istina može promijeniti tebe.
- * Nije dobar onaj koji traži oprostaj, već onaj koji svojim ponašanjem ne povređuje.
- * Ne vjeruj u sve što čuješ. Uvijek postoje tri strane priče: tvoja, njihova i istina.

Vremeplov – iz naše arhive

**320. obljetnica
doseljavanja Šokaca, 2008.**

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova) Čerez krivi mož i nevin sradat

Tako bila tri salaša jedno nuz drugo. Tri salaša, a u njima tri gose – tri čudi. Prvi nikad nije našo dno od čaše, drugi volio nosit ruku u tuđem džepu, a treći poslu i gostu rad, pametan i čuvaran.

Jedne jeseni baš prid berbu kuruza pijandura uveče natovarilo kola žita i ode u suvaju. Oče čovik da je na zoru u suvaji, pa će se drugi dan ranije vratit. E, al svako dno vuče, a pijanduru najviše dno od čaše, pa nije dobro stigo do prve mijane, a on se privatio čaše. Kako se privatio tako se i zalipio.

Onaj komšija što je volio krast nado se tom, pa krenio za njim u potaji. I čim se smračilo, a on pijancovo žito baci na svoja kola i u-ju!

Drugi dan prid podne evo kući i pijanca, al ne smi kazat ni svojim čeljadima ni kom drugom šta se dogodilo. Di bi kazo da mu je žito nestalo ispid mijane dok se zapio već veli:

– Tušta je meljaja u suvaji, pa će naše brašno bit gotovo za koji dan.

Dotle će on koju noć natovarit iz ambara da čeljad ne vide, pa će otkasat do suvaje. Dobro je on smislio kako će pokrit svoju sramotu, al je i onaj kradljivci komšija smislio štogod. Neće on ostat dužan ni onom vridnom i čuvarnom komšiji. Pa da, di bi on pravio razliku među dobrim komšijama?! Od pijanca je ukro žito, pa se tako nastaro za godišnji kruv, a drugu noć će s njive onog drugog nabrat kuruza, pa će imat čime i ranjenike ugojit. Šta smislio to će i uradit, pa istrese žito iz pijancovi džakova i ajd s njima u kuruze.

Povo on i sinove, ta ne mož jabuka past dalje od grane, pa beru i začas napunili džakove. Ide to hitro kad se tuđe bere. E, al nije zabadavad onaj treći komšija i čuvaran i pametan! Zna on koga ima za komšiju i kakoj se sriči mož nadat kad kuruzi zriju. Zato je on svake noći sa sinovima vrebo i kad su lopovi već nabrali, pa pune džakove zametnili, a gazda poviče:

– Drž, ne daj! Udri, pucaj!

Kad su lopovi to čuli, a oni biž! Pobacali pune džakove, pa sve jedan priko drugog perjaše. Goso i njegovi sinovi odneli kuruze, pa se smiju:

– Bar da nam dođu svaku noć. Brez troška bi nam obrali, a i dobri džakova nam doneli!

Sutradan gledaju, a na džakovima žig pijanca. Domaćin oma istreso kuruze, pa s džakovima ajd kod pijanca.

– Komšija, jesu l ovo tvoji džakovi?

– Moji daborme! A otkud oni kod tebe?! – poviče pijanac, pa se oma maši za džakove.

– Otkud su kod mene to baš i ja oću da pitam, jel znaj da su u njima noćos bili kradeni kuruzi, pa moji! Zbunili smo lopove, pa su i ostavili na njivi. Šta veliš na to?

Kad je pijanac to čuo, bacio džakove ko da se opeko od nji, pa veli:

– Hej, komšija, ovo baš bogame nisu moji džakovi!

– Znao sam ja to, samo sam tio bit ciguran – nasmije se onaj i ode s džakovima.

A pijanac se zgurio, češe se po glavi i jedared će sam sebi:

– Čovče, čovče, dobro će bit manjivat se čaše! Neće to bit dobro ako ti ovom daješ zabadavad džakove za berbu kuruza, pa još i žito za kruv onima što mu zabadavad beru kuruze.

Pričao Blaško Bukvić, Mala Bosna
Bunjevačke narodne pripovetke, 1951.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Kad izgori atar

Ni Mala Gospa ni redovno prošla evo naš Marin ope' došo. Svašta ima, ajd što ima da radiš i zaradiš pa još ti platu kako dragi Bog zapovida al ima i da ako si radio kako se moderno kaže »prikao norme«, što b' kod nas rekli priko mire, onda možeš izbirnit da ti to vrime što si više radio platu jel ti du da ga hasniraš kako ti paše. E, naš Marin radio o-ho-hoo priko mire pa se oma zaputio kući. Šta ćete, volji doć vidit dadu i majku, didu, baku, starog staru, sestre i braću, rodbinu, kumeve i pajtaše. Došo sinoćke, naspavo se i uranio. Ja već čekam na ganku. Pravo da kažem jest da nas ima u kuće, al Marin kad dođe ko da kuća oživi, ko da u nje osvane. Svi oma nikako veseliji. Sili, nazdravili. Ne znam od čega da počnem. Kreće Marin: »E, dida, glete ovaj naš čardak, u selu ga nema. Duž cile kuće. Prvoklasan. Od kade se napravio ni za rutu se ni najerio nit je na njemu šta istrunilo nit se pokidalo jel puklo. Prvoklasan, a prazan. Svi se bunu što ga ne porušimo, al vi ne date. Da znate da imate pravo, ja vas podupirem. Jest da j' odavno prazan, al ka' se sitim ka' sam dite i momčić bio kako smo kukuruze iz atara na paorski kola što su konji vukli donašali pa utovarivali u čardak, srce mi poskoči. Bilo čeljadi, mobe, nadničara. Radilo se dok ne obnevidiš, dok sve ne pozavršavaš. Po nedilj dana i više se bro kukuruz i utovarivo u čardak. A kad bolje gledite kad bi čardak porušili, onda bi i sve kočake ispod njeg morali porušit. Jest da su i oni sem jednog prazni, al i mene odviše žo sve porušit. Dobro su služili i na kraju da se rušu nisu zaslušili«. Baš mi potrefio. »Bome jeste, Marne, al da ti kažem našu nevolju. Ta svit ne pamti da se tako rano bralo ko ove godine. Kiše od Uskrsa vala ni bilo, a vrućine ko u paklu. Izgorio atar. Evo, sam što j' prošla Mala Gospa već se obralo. Sve došlo prija. Ko j' imo šta, taj obro. Al malo j' taki, ne znam ni za jednoga u selu koji b' se mogo pofaljit. Ajd što j' u čardak malo ko štagod dono, al da ga j' napunio, taj to mogo sam sanjat. Niko se ni ovajdio. Divanu, svi na kraju u dugu. A za 'vu godinu da smo ko uvijek sijalli kukuruze svi naši kukuruzi i svi kukuruzi iz cilog sokaka bi stali u naš čardak kako j' rodilo. Moždak bi još i mista ostalo. Srića što smo sve sam žito posijali. Ispalo da smo skoro na nule«. Nisam ni zadnju rič završio u dvor unilazi faš Joza. Čeljadi, niki dan je bio šta će sade ope'? Mislim se. Rukuju se, grli, ljubi Marina ko da j' njegov. Ja mu stolac donašam i rakiju, a on već divani: »Faše, Marne naš, došo sam se požalit. Ta mi smo propali, grutali ko nikad. Eno niki dan skinili cuncukret i soju. Dragi Bože, čeljadi, pa mi smo možda, možda vala sam za oranje zaradili. A di je sime, sijanje, prskanje, vršidba i šta sve još ni? Ko će sekiraciju platit? Ko će to platit, čeljadi? Bome uvijek sam voljio it u atar, al danaske ga ni lipo bilo ni vidit. Vidiš cuncukret se crni, smoto glavu, kogod misli da ga ima, al on prazan. Ko perje lagan. Kod soje još gorje. Ko paučina mal jača. Ima di je i nema, a di i ima štagod malo tamo isto prazna. Čeljadi, atar izgorio. Ne smim kazat izgorio da gorje ne mož bit jel kažu da uvijek može gorje. Na žitu nismo nikako prošli, al ovo j' sad još gorje«. Šta da radim čeljadi, recte? Marin čuti, spuščo glavu a ja ću da ga utešim: »Moljit se, faše, triba se moljit i virovat da će bit jedanput bolje. Možda čuju vlasti, a možda čuje i dragi Bog«.

U NEKOLIKO SLIKA

Sastali se alasi i bečari u Monoštoru

Riblja čorba

Nekoliko stranica prije *KuHaRa* pročitali ste tekst o monoštorskom ribljem paprikašu. Kažu, osim ribe, glavna je paprika i ako paprika nije dobra, uzalud sav trud i iskustvo kuhara. U *KuHaRu* isto riba, ali način pripreme drugačiji. Recept je to **Kate Božanić** iz Surčina za riblju čorbu koja se tamo kuha za Badnju večer, ali naravno ako volite, riba pripremljena na ovakav način može i češće biti na vašem stolu.

»Ovako je riblju čorbu kuhala moja mama, koja je to vjerojatno naučila od svekrve, jer se udala sa šesnaest i pol godina i nije znala ništa kuhati. Svekruv joj je bila Ličanka koja je iz Like došla kao djevojčica sa sestrom. Udala se za mog djeda kome je žena umrla i poslije toga nikada više nije otišla u Liku«, priča naša kuharica koja je prije nekoliko godina obišla napuštenu kuću babine obitelji **Oštrića** u Lici.

Sastojci:
oko 1,5 kilograma šarana
mrkva
peršin
luk
začin
sol
voda
tijesto

Priprema:

U posudu se stavi voda i kada se malo ugrije, dodaju se izrezana mrkva i peršin. Sve se to malo prokuha i ubaci izrezana riba. Vode bi trebalo biti toliko da tek pokrije ribu. Po okusu se dodaje sol, biljni začini i kuha kao i bilo koja druga juha. Ribi je dovoljno do 40 minuta da se skuha. Na kraju se zakuha šire rezano tijesto.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:

NOVI SAD 90,0 MHz
SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz
NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

XIV. Tavankutski festival voća
i autohtonih rukotvorina
28.09.2024. subota 10 sati

Etnosalaš „Balažević“
ul. Nikole Tesle br. 16, Donji Tavankut

Program Festivala:

10 sati: postavka štandova,

11 sati: svečano otvaranje Festivala, revijalna izložba poljoprivrednih proizvoda i rukotvorina, kulturni program, degustacija i akcijska prodaja izložbenih proizvoda.

12 sati: ručak (posetioци će po povoljnim cenama moći uživati u ručku s tamburašima)

16 sati: zatvaranje Festivala.

